

КАТАЛОГ
НА НАУЧНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ НА ПРЕСТЪПНОСТТА И НЕЙНОТО
ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ,
ИЗВЪРШЕНИ ОТ СТРУКТУРНИ ЗВЕНА
В СИСТЕМАТА НА ПРОКУРАТУРАТА И МИНИСТЕРСТВОТО НА
ПРАВОСЪДИЕТО

Настоящият каталог е съставен по линия на **Българската асоциация по криминология**. Масивът с изследвания и публикации на сътрудници от структурни звена в системата на прокуратурата и Министерството на правосъдието е част от цялостен масив на научните изследвания в България с криминологичен и сроден характер от края на XIX-ти век до момента (април 2017 г.), извършени от научни организации, висши училища, ведомствени и неправителствени структури, отделни учени.

Каталогът се състои от три части. В **първата му част** са включени анотации на емпирични криминологични изследвания, част от които имат комплексен характер, както и анотации на други емпирични изследвания, извършени от сътрудници на Съвета за криминологически изследвания при Главната прокуратура **на НРБ/РБ (СКИ при ВКП)**. **Втората и третата част** съдържат заглавия на изследвания, проведени съответно от СКИ при министъра на правосъдието и от структурни звена на ВКП.

Съставител на каталога е проф. д.ю.н. Юлия Бояджиева (председател на БАК през периода 1991–2013 г.). Той е изготвен в резултат на дългогодишна работа с помощта и съпричастността на проф. д-р Байчо Панев, Анна Славова, проф. д.ю.н. Боян Станков, Юлия Митева-Янчева, доц. д-р Светла Маргаритова-Вучкова, както и на секретаря на БАК (2000–2013 г.) г-жа Сийка Ненкова.

СЪДЪРЖАНИЕ

Използвани съкращения	1 стр.
I. Емпирични изследвания и анализи на Съвета за криминологически изследвания при ГП на НРБ/РБ (СКИ при ВКП).....	3 стр.
1.1. Заглавия на анотираните емпирични криминологични изследвания.....	3 стр.
1.2. Анотации на емпиричните криминологични изследвания.....	5 стр.
1.3. Заглавия и анотации на други емпирични изследвания.....	42 стр.
1.4. Анализи на престъпността в България.....	44 стр.
1.5. Академични длъжности, образователно-научни и научни степени на изследователи, участвали в самостоятелни или съвместни с други организации проучвания на СКИ при ГП на НРБ/ВКП.....	45 стр.
1.6. Ръководители и технически сътрудници на СКИ при ГП на НРБ/РБ (СКИ при ВКП).....	45 стр.
II. Криминологични и други изследвания, проведени от СКИ при министъра на правосъдието.....	47 стр.
III. Изследвания и анализи, извършени от структурни звена на ВКП.....	48 стр.

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩАНИЯ

БАК – Българска асоциация по криминология
БАН – Българска академия на науките
БКП – Българска комунистическа партия

БППМН – борба с противообщественните прояви на малолетни и непълнолетни
ВКП – Върховна касационна прокуратура
ВС – Върховен съд
ВСШ – Висша специална школа
ГДР – Германска демократична република
ГК – градски комитет
ГП – Главна прокуратура
ДНМ – Дирекция на Народната милиция
ДПС – детска педагогическа стая
ДФК – Държавен финансов контрол
ИДП – Институт за държавата и правото
ИСУЛ – Институт за специализация и усъвършенстване на лекарите
КДНК – Комитет за държавен и народен контрол при МС
МВР – Министерство на вътрешните работи
МП – Министерство на правосъдието
МС – Министерски съвет
МВТУ – Министерство на вътрешната търговия и услугите
МФ – Министерство на финансите
НИИ – научноизследователски институт
НАПС – Национален аграрно-промишлен съюз
НИКК – Научноизследователски институт по криминалистика и криминология
НК – Наказателен кодекс
НМСЗД – Научно-методически съвет по затворно дело
НОХД – наказателно дело от общ характер
НПК – Наказателно-процесуален кодекс
НРБ – Народна република България
ОК – окръжен комитет
ОНС – окръжен народен съвет
ООН – Организация на обединените нации
СГНС – Софийски градски народен съвет
СО – стопанско обединение
СССР – Съюз на съветските социалистически републики
СУ – Софийски университет
ТКЗС – трудово кооперативно земеделско стопанство
УКБППМН – училищна комисия за борба с противообщественните прояви на малолетните и непълнолетните
ЦВРМ – център за възпитателна работа по местоживееене
ЦКБППМН – Централна комисия за борба с противообщественните прояви на малолетни и непълнолетни
ЦКС – Централен кооперативен съюз
ЮФ – юридически факултет
UNICRI – United Nations Interregional Crime and Justice Research Institute (Междурегионален институт за изследване на престъпността и правосъдието към ООН).

I. ЕМПИРИЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И АНАЛИЗИ НА СЪВЕТА ЗА КРИМИНОЛОГИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ ПРИ ГП на НРБ/РБ (СКИ при ВКП)

Съветът за криминологически изследвания при Главната прокуратура на НРБ е създаден с Разпореждане № 214 на Министерския съвет от 10 юли 1967 г. Той започва да функционира от началото на 1968 г. като Съвет за изучаване причините на престъпленията и разработване на мерки за предотвратяването им (Съвет за криминологически изследвания) и има междуведомствен характер (Главна прокуратура, Върховен съд, Министерство на правосъдието и Министерство на вътрешните работи). След 1996 г. в резултат на структурни промени в прокуратурата Съветът преминава към Върховната касационна прокуратура. С измененията на Закона за съдебната власт от 2001 г. е създаден нов Съвет за криминологични изследвания към министъра на правосъдието, закрит през 2008 г. (ДВ, бр. 34 от 02.04.2008 г.). Със заповед на Главния прокурор на Република България от 27.09.2011 г. е създаден сектор “Криминологически изследвания” към отдел “Информация, анализ и методическо ръководство” при Върховната касационна прокуратура, преустановил функционирането си през 2014/2015 г. при извършени структурни промени във ВКП.

1.1. ЗАГЛАВИЯ НА АНОТИРАНИТЕ ЕМПИРИЧНИ КРИМИНОЛОГИЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

1. Изучаване на престъпността в окръга и района.....	5 стр.
2. Криминологични аспекти на изнасилванията.....	5 стр.
3. Причини за злоупотребите, разхишенията и лошото стопанисване на социалистическата собственост.....	5 стр.
4. Причини и условия за присвояванията във вътрешната търговия.....	6 стр.
5. Умишлените убийства при непълнолетните.....	7 стр.
6. Престъпността в Сливенски окръг и мерки за нейното ограничаване.....	7 стр.
7. Автотранспортните произшествия и тяхната превенция.....	8 стр.
8. Случайният престъпник.....	8 стр.
9. Рецидивизмът при умишлените престъпления против личността.....	9 стр.
10. Престъпността на непълнолетните в Бургаски и Варненски окръг.....	9 стр.
11. Алкохолната употреба и тютюнопушенето сред десетокласниците в София...	10 стр.
12. Сигналната дейност на органите на следствието, прокуратурата и съда в борбата с престъпността.....	10 стр.
13. Сексуален конфликт и престъпно поведение на непълнолетните.....	11 стр.
14. Самоубийствата в София.....	11 стр.
15. Злоупотреба и трафик на наркотици в НРБ (разпространение, превенция и санкции).....	12 стр.
16. Престъпността в Русенски окръг и мерки за нейното ограничаване.....	12 стр.
17. Престъпността във Врачански окръг и мерки за нейното ограничаване.....	13 стр.
18. Участие на обществеността в борбата с престъпността.....	14 стр.
19. Престъпността на непълнолетните в София.....	15 стр.
20. Престъпността в Народна Република България.....	15 стр.
21. Проблеми на безстопанствеността.....	16 стр.
22. Проблеми на борбата с престъпността в Сливенски окръг.....	17 стр.
23. Влияние на пианството върху престъпността.....	17 стр.

24. Престъпления, свързани с нарушаване правилата по безопасността на труда (трудова злополука).....	17 стр.
25. Система и ефективност на ранната профилактика на правонарушенията на непълнолетните в Пловдивски окръг.....	18 стр.
26. Криминологически анализ на безделничеството (чл. 329 НК).....	18 стр.
27. Ролята на трудовия колектив в утвърждаване на социалистическия начин на живот и борбата срещу отрицателните явления.....	19 стр.
28. Разкриване на скритите разхищения със средствата на икономическия анализ и усъвършенстване работата на контролно-ревизионния апарат.....	19 стр.
29. Престъпността в Благоевградски окръг и борбата с нея.....	20 стр.
30. Престъпления, свързани с изкупуването на вторични суровини в София.....	21 стр.
31. Престъпността и противообществените прояви на подрастващите в Стара Загора.....	21 стр.
32. Престъпността в НРБ и мерки за нейното ограничаване.....	21 стр.
33. Повишаване ефективността на защитата на социалистическата собственост.	21 стр.
34. Престъпността в Русенски окръг (контролно изследване).....	22 стр.
35. Престъпността в Станке Димитровската селищна система.....	22 стр.
36. Изследване на подкупите.....	23 стр.
37. Престъпността в селското стопанство и борбата с нея.....	23 стр.
38. Взаимодействие между държавните органи и обществените организации в борбата с престъпността и противообществените прояви на малолетните и непълнолетните.....	24 стр.
39. Младежката престъпност.....	25 стр.
40. Ефективност на превантивната дейност на прокуратурата.....	25 стр.
41. Умишлените убийства в България.....	25 стр.
42. Престъпността в Бургаски окръг.....	26 стр.
43. Ценностната система на лишените от свобода.....	26 стр.
44. Икономически и социални аспекти на злоупотребата с алкохол и тютюнопушенето.....	27 стр.
45. Общественото мнение за наказателния закон.....	27 стр.
46. Присвояване на излишъци в търговския стокооборот.....	28 стр.
47. Усъвършенстване на системата от мерки за предотвратяване на правонарушенията на непълнолетните по местоживееене.....	29 стр.
48. Организация и ефективност на борбата с противообществените прояви на малолетните и непълнолетните във Врачански окръг.....	29 стр.
49. Проблеми на борбата с грабежите в НРБ.....	30 стр.
50. Половите престъпления.....	30 стр.
51. Престъпленията и другите правонарушения в системата на горите и горската промишленост и борбата с тях.....	31 стр.
52. Криминологични проблеми на хулиганството.....	32 стр.
53. Влиянието на алкохола върху престъпността.....	33 стр.
54. Състояние на законността по опазването и оползотворяването на вторичните суровини (контролно криминологично изследване и общонадзорна проверка.....	33 стр.
55. Подкупи и други прояви на корупция (контролно криминологично изследване).....	34 стр.
56. Изучаване опита на окръжните и районните прокуратури по наблюдението на престъпността и другите правонарушения и тяхната превенция.....	34 стр.

57. Проблеми на трудовите злополуки и на крупните производствени аварии, резултат от престъпления (контролно изследване).....	34 стр.
58. Проблеми на борбата със спекулата.....	35 стр.
59. Противодействие на престъпленията и правонарушенията в сферата на услугите.....	35 стр.
60. Причини за безстопанствеността и предотвратяването ѝ в условията на икономическа реформа.....	36 стр.
61. Умишлените убийства – нови моменти в мотивацията на престъплението.....	36 стр.
62. Организираната престъпност в България.....	37 стр.
63. Престъпления и правонарушения, свързани с процеса на приватизация.....	37 стр.
64. Отношение на непълнолетните, изтърпяващи наказание „лишаване от свобода”, към правораздаването и към поправителния дом.....	37 стр.
65. Порнографията – социални, криминологични и правни проблеми.....	37 стр.
66. Безнадзорността при децата.....	38 стр.
67. Социални промени и престъпност в страните от Централна и Източна Европа.....	38 стр.
68. Виктимогенно поведение на жертвата на изнасилване.....	38 стр.
69. Женската престъпност.....	39 стр.
70. Международно изследване на виктимизацията сред населението в България	39 стр.
71. Криминално поведение на психопатната личност.....	40 стр.
72. Самоубийствата в България.....	40 стр.
73. Престъпността, отразена в периодичния печат.....	40 стр.
74. Социални промени и криминална активност в райони с динамично развитие на престъпността.....	40 стр.
75. Международно изследване на на жертвите на престъпността – интервю сред населението.....	41 стр.
76. Международно изследване на жертвите на престъпността – интервю на бизнесмени.....	42 стр.

1.2. АНОТАЦИИ НА ЕМПИРИЧНИТЕ КРИМИНОЛОГИЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

1. Изучаване на престъпността в окръга и района

Година на приключване: 1968 г.

Изследовател: Байчо Панев.

Разработени проблеми: Обобщени са теорията, методиката, чуждестранният опит и резултатите от малкото проведени до 1968 г. в България криминологически проучвания.

Реализация на резултатите от изследването: Изработена е примерна програма за провеждане на териториални изследвания на престъпността в страната. През периода 1969–1988 г. по модела на тази програма са проведени изследвания в 8 окръга и една община. По темата са изнесени десетки лекции в ежегодните следдипломни курсове за съдии, прокурори, следователи и адвокати (1969–1975 г.), пред редовните студенти от 3-ти курс на ЮФ на СУ „Св. Климент Охридски” (1968–1974 г.) и пред задочните студенти (1970–1972 г.). На тези лекции практикуващите и бъдещите юридически кадри са запознавани с подходите на анализ и изследване на престъпността като основа на превенцията и контрола над нея.

Публикации: *Панев, Б.* Организация и методика на териториалните криминологически изследвания (в светлината на извършеното конкретно изследване в Сливенски окръг). – В: Известия на СКИ при ГП на НРБ. Том 1. С., „Наука и изкуство”, 1970; *Панев, Б.* Териториално и тематично изследване на престъпността (лекции за следдипломна квалификация на юристи). С., СУ “Св. Кл. Охридски”, Юридически факултет. Том XI, 1974.

2. Криминологични аспекти на изнасилванията (чл. 172 НК) – изследване, проведено през 1968 г. от Димитър Фиданов (непубликуван доклад).

3. Причини за злоупотребите, разхищенията и лошото стопанисване на социалистическата собственост

Година на приключване и възложител¹: 1969 г., Министерски съвет на НРБ (Разпореждане № 265 от 1968 г.).

Изследователски екип: Съвместно изследване на СКИ при ГП с МФ, Министерството на правосъдието, Главната прокуратура на НРБ, МВР, КДНК при МС и Държавното управление за информация. *Участници от СКИ при ГП:* Георги Хр. Георгиев (ръководител) и Анна Славова.

Методика на изследването: Проучена е репрезентативна извадка на лицата, осъдени за престъпления против социалистическата собственост, определена въз основа на наказателните дела по 12 текста от НК, по които са постановени осъдителни присъди. Използвани са статистически данни, наблюдения и анализи на съдебно-прокурорските органи и други източници на информация.

Разработени проблеми: Анализирани са състоянието на проучените видове престъпления и причините за тяхното извършване. Направена е личностна характеристика на извършителите на престъпления и е изследвано влиянието на средата върху тях. Проучена е ролята на санкциите и на организационните мерки за охрана на социалистическата собственост върху опазването ѝ. Изследвана е организацията на контрола по опазване на социалистическата собственост, формите на този контрол, начините за неговото осъществяване.

Реализация: Въз основа на резултатите от изследването е изготвен доклад до Министерския съвет, включващ и мероприятията против злоупотребите, разхищенията и лошото стопанисване на социалистическата собственост. По доклада, представен от ръководителите на горепосочените ведомства, са взети управленски решения.

Публикация: *Георгиев, Г. Хр.* Кражба и присвояване на социалистическата собственост – криминологически паралели. – В: Известия на СКИ при ГП на НРБ. Том 1. С., „Наука и изкуство”, 1970.

4. Причини и условия за присвояванията във вътрешната търговия

Година на приключване и възложител: 1969 г., Министерство на вътрешната търговия.

Изследователски екип: Пенчо Спасов (ръководител), Панчо Бешков, Боян Станков, Анна Славова, Филип Савовски.

¹ Основанията за провеждане на изследвания, на които не е посочен възложител, се базират на изводи за негативни изменения в характеристиките на определен вид престъпления/тип престъпност, на очертали се проблеми в борбата с престъпността в годишните анализи, изготвяни от СКИ, на анализи на правозащитни органи, други органи и организации.

Методика на изследването: Проучени са НОХД с влязла в сила присъда с попълнени 3184 въпросника по тях. Проведено е интервю с 160 лишени от свобода. Направено е допитване на 300 души – специалисти в областта на вътрешната търговия. Използвани са данни от съдебната статистика. Проучени са доклади, отчети и справки на компетентните органи.

Разработени проблеми: Установени са състоянието, структурата и динамиката на длъжностните присвоения в търговията за периода 1963–1967 г. Изяснени са криминогенните фактори, детерминиращи тази престъпност. Проучена е наказателната политика на съдилищата, насочена срещу извършителите на присвоителни престъпления.

Реализация: Разработен е доклад, съдържащ констатациите от изследването. Изготвени са предложения за предотвратяване, ограничаване и ликвидиране на присвоенията в търговския отрасъл, адресирани до 11 стопански и специализирани ведомства и органи. Проведени са съвещания във всички окръзи, както и национално съвещание. Проведена е ведомствена теоретична конференция, организирана от Министерството на вътрешната търговия, Централния кооперативен съюз и Комитета по туризма. Резултатите от изследването са основа за изготвянето на подзаконови актове на Министерството на вътрешната търговия.

Публикации: Бешков, П. Причини и условия за присвоенията във вътрешната търговия 1963–1967 г.). С., изд. СКИ, 1970, 132 с.; Бешков, П. Криминологически аспекти на състоянието, структурата и динамиката на присвоенията във вътрешната търговия. – В: Известия на СКИ при ГП на НРБ. Том 1. С., „Наука и изкуство”, 1970.

5. Умишлените убийства при непълнолетните

Година на приключване: 1969 г.

Изследовател: Боян Станков.

Методика на изследването: Чрез проучване на затворнически дела, интервюта и наблюдение е събрана информация за 165 непълнолетни в ПД „Бойчиновци”, осъдени за убийства и опити за убийства. Използвани са статистически данни за наказаната престъпност.

Разработени проблеми: Изучени са характерът и ролята на конкретната конфликтна ситуация, в която са извършени убийствата от непълнолетни, пострадалите и тяхната роля при извършване на престъпленията, както и мотивите на извършителите.

Реализация: Изготвени са препоръки за ограничаване на тези престъпления.

Публикация: Станков, Б. Умишлените убийства при непълнолетните. Някои криминологически моменти. – В: Известия на СКИ при ГП на НРБ. Том 1. С., „Наука и изкуство”, 1970; Станков, Б. Непълнолетният и престъплението. С., „Наука и изкуство”, 1984.

6. Престъпността в Сливенски окръг и мерки за нейното ограничаване

Година на приключване и възложител: 1970 г., ОК на БКП и ОНС-гр. Сливен (съвместно решение от февруари 1968 г.).

Изследователски екип: Байчо Панев (ръководител), Анна Славова, Васил Попов, Боян Станков, Мартин Гунев. В събирането на информацията по наказателните дела са включени съдиите, прокурорите и следователите от окръга. При изследването на престъпленията по транспорта участват специалисти от *Лабораторията по психология на труда-гр. Велико Търново*.

Методика на изследването: Това е първото в България териториално криминологично изследване, обхващащо всички видове престъпления, извършени в Сливенски окръг през периода 1964–1968 г. Използвани са 9 вида анкетни карти за: изучаване на НОХД (3797 дела с 4462 осъдени лица) – изчерпателно; интервюиране на осъдени в Сливенски окръг лица, от които 63 рецидивисти, изтърпяващи наказания в затворите на страната; анкетиране на ръководители, имащи отношение към борбата с престъпността (20%-тна извадка); допитване до гражданите чрез окръжния вестник „Сливенско дело”; интервюиране на непълнолетните, регистрирани в ДПС; текущо наблюдение на осъдените през 1969 г. лица; изучаване на НОХД за престъпления по автотранспорта (420 осъдени лица); транспортни автопроизшествия, недостигнали до съдебен стадий и санкционирани по административен ред; резултати от психологическа експертиза на водачите на МПС, осъдени през 1967 и 1968 г. Приложени са корелационен анализ и други статистически методи.

Разработени проблеми: Комплексно е изследвана престъпността в окръга с акцент върху рецидивната и автотранспортната престъпност, на техните причини и благоприятстващи условия. Проучени са ефективността на работата на правозащитните органи, нивото на масовото правосъзнание и участието на обществените органи и организации в превенцията на престъпността.

Реализация: В специална програма е разработена система от мерки за борба с престъпността на територията на Сливенски окръг. Програмата е приета от окръжните ръководства на БКП и ОНС (Решение от 29.12.1970 г.) и незабавно е започнато нейното изпълнение. Извършеното през 1975 г. контролно изследване (вж. изследване № 21) показва положителни изменения в състоянието и структурата на престъпността в региона и в дейността на местните правозащитни органи.

Изводи и резултати от изследването са използвани в труда на *Б. Панев* „Скритата престъпност” (С., „Наука и изкуство”, 1983).

Публикации: Престъпността в Сливенски окръг и мерки за нейното ограничаване (авторски колектив). С., изд. СКИ при ГП на НРБ, 1970, 218 с.; Престъпността в Сливенски окръг и мерки за нейното ограничаване (доклад). Сливен, ОК на БКП, 1970, 79 с.; *Попов, В.* Някои проблеми на рецидива в Сливенски окръг. – В: Известия на СКИ при ГП на НРБ. Том 1. С., „Наука и изкуство”, 1970; *Панев, Б., В. Попов, А. Славова.* Престъпленията против обществената собственост в светлината на едно регионално изследване. – В: Известия на СКИ при ГП на НРБ. Том 2. С., „Наука и изкуство”, 1972.

7. Автотранспортните произшествия и тяхната превенция

Година на приключване: 1971 г.

Изследователски екип: Съвместно изследване на *НИКК-ДНМ* (Симеон Бочев – ръководител, Валентин Борлаков, инж. Николай Николов) и *СКИ при ГП на НРБ* (Мартин Гунев).

Методика на изследването: Проведено е представително регионално криминологично изследване на автотранспортните произшествия в Сливенски окръг.

Разработени проблеми: Разгледани са състоянието, структурата и динамиката на автотранспортните произшествия в Сливенски окръг, обективните и субективните фактори, които ги обуславят, превантивната и наказателната дейност на специализираните държавни органи и обществени организации.

Реализация: Изготвени са мерки за предотвратяване и ограничаване на автотранспортните произшествия с регионална насоченост. Ефективността от

прилагането на тези мерки е проучена в хода проведеното през 1975 г. от СКИ при ГП на НРБ контролно изследване на престъпността в Сливенски окръг.

Публикация: Бочев, С., В. Борлаков, М. Гунев, Н. Николов. Автотранспортните произшествия и мерки за тяхното предотвратяване и ограничаване. С., изд. НИКК-ДНМ, 1972, 157 с.

8. Случайният престъпник

Година на приключване: 1971 г.

Изследовател: Димитър Фиданов.

Методика на изследването: Използвани са резултати от различни емпирични изследвания и най-вече от изследване на длъжностните присвоения.

Разработени проблеми: Разгледани са въпросите за: необходимото и случайното в престъпното поведение; антиобществената нагласа на личността и случайният престъпник; условията на престъпленията и действието на техния механизъм при случайните престъпници; поводите на случайните престъпления.

Реализация: Представени са способите за откриване на случайните престъпници, акцентирано е върху набелязването на подходящи мерки за тяхното превъзпитаване. Дадени са препоръки за насоките на превантивната работа със ситуативни извършители на престъпления и за необходимостта от индивидуализиран подход при определяне вида и размера на налаганите от съда наказания.

Публикация: Фиданов, Д. Случайният престъпник (за ролята на причините, условията и поводите при извършване на случайното престъпление). – В: Известия на СКИ при ГП на НРБ. Том 2. С., „Наука и изкуство”, 1972.

9. Рецидивизмът при умишлените престъпления против личността

Година на приключване: 1971 г.

Изследователски екип: Георги Хр. Георгиев (ръководител), Мартин Гунев и Димитър Неделчев.

Методика на изследването: Проведени са: предварително документно изследване на наказателни дела от общ характер за определяне на генералната съвкупност на проучваната категория рецидивисти; извадково документно изследване на НОХД; интервюта с рецидивисти, изтърпяващи наказания в затвори, относно тяхната личност, микросреда, мотиви и подбуди за извършване на престъпленията; косвена анкета, с която е събрана информация за социалната и психологическата характеристика на рецидивистите; пряка анонимна анкета за изучаване ефективността на законодателството и правоприложението в борбата с рецидивизма с длъжности лица от специализираните органи в борбата с престъпността – съдии, прокурори, следователи, служители в МВР и затворите, и други компетентни лица – адвокати, председатели на наблюдателни комисии. Проведено е психологическо изследване на специални рецидивисти с карта, попълнена от районните прокурори по места. Използвани са нормативни, статистически и литературни източници.

Разработени проблеми: Анализирани е структурата на осъдените рецидивисти по вид на извършените престъпления, брой на осъжданията, социално-демографски признаци, личностни особености. Изготвена е психологическа характеристика на рецидивистите, осъдени за умишлени убийства, изнасилвания и блудства.

Реализация: Резултатите от изследването са реализирани чрез препоръки до съответните специализирани органи за изпълнение на мерки относно: общата и индивидуалната превантивна дейност; регистрирането на престъпления; разкриваемостта; мерките за неотклонение; наказателната политика и практика спрямо

рецидивистите, изпълнението на наказанията, постепенитенциарния период; дейността на наблюдателните комисии; общите социални мерки за ограничаване на рецидивизма; повишаване ефективността на законодателството и правоприложението.

Публикации: Георгиев, Г., М. Гунев, Д. Неделчев. Рецидивизмът при умишлените престъпления против личността, С., изд. СКИ при ГП на НРБ, 1970 г., 305 с. (циклостилно издание); Георгиев, Г., М. Гунев, Д. Неделчев. Рецидивизмът при умишлените престъпления против личността. – В: Известия на СКИ при ГП на НРБ. Том 2. С., „Наука и изкуство”, 1971; Фиданов, Д. Личността на престъпния деец. – В: Известия на СКИ при ГП на НРБ. Том 3. С., „Наука и изкуство”, 1972.

10. Престъпността на непълнолетните в Бургаски и Варненски окръг

Година на приключване и възложител: 1971 г., ЦКБППМН при МС на НРБ.

Изследователски екип: Панчо Бешков (ръководител), Боян Станков, Румена Стефанова от СКИ; д-р Борис Щърбанов от НИИИП.

Методика на изследването: Използвани са данни от съдебната статистика, прокуратурата, съдилищата и местните комисии за БППМН. Документално са проучени наказателни дела. С 5 анкети е събрана информация от: непълнолетни лица, осъдени през периода 1965–1969 г.; техните родители; всички непълнолетни, водени на отчет в ДПС; 385 ученици, представляващи контролна група неосъждани лица; 79 младежки ръководители.

Разработени проблеми: Анализирани са състоянието, структурата и динамиката на престъпността в двата окръга, причините и условията за извършване на престъпления от непълнолетни, състоянието на борбата, водена от държавните и обществените органи и организации. В криминологичен аспект са разработени въпроси на защитата на непълнолетните в наказателния процес – правен режим и процесуални проблеми.

Реализация: Предложени са мероприятия с комплексен характер, приети от Пленума на СКИ и изпратени за изпълнение от държавните и обществените органи и организации в двата окръга. Проведено е окръжно съвещание в гр. Варна и разширено заседание на ИК на ОНС-гр. Бургас. Направени са предложения *de lege ferenda* за подобряване на правната защита на непълнолетните в досъдебния и съдебния стадий на наказателния процес.

Публикации: Престъпността сред непълнолетните в Бургаски и Варненски окръзи (авторски колектив: Бешков, П., Б. Станков, Б. Щърбанов). С., изд. СКИ при ГП на НРБ, 1972, 191 с.; За научен подход в борбата с престъпността сред непълнолетните във Варненски окръг. Варна, 1971, 87 с.; Бешков, П. Някои проблеми върху защитата на непълнолетните в Бургаски и Варненски окръг. – В: Известия на СКИ при ГП на НРБ. Том 2. С., „Наука и изкуство”, 1972; Станков, Б. Семейството и противообщественото поведение на непълнолетните. – В: Известия на СКИ при ГП на НРБ. Том 3. С., „Наука и изкуство”, 1972.

11. Алкохолната употреба и тютюнопушенето сред десетокласниците в София

Година на приключване: 1971 г.

Изследователски екип: Съвместно изследване на СКИ и медицински институти: Байчо Панев (ръководител) от СКИ; д-р Димитрина Коларова от ИСУЛ; д-р Миладин Апостолов от Медицинска академия.

Разработени проблеми: Установена е степента на употреба на алкохол и тютюн сред учениците и нейното въздействие върху поведението и успеха им. Акцентирано е върху алкохолно повлияните противообществени прояви на учащите.

Реализация: Изработена е програма за преодоляване на пиенето и пушенето сред учениците. Програмата е утвърдена на разширено заседание на СГНС на 18.02.1971 г. Изпълнението ѝ във всички столични училища започва през същата учебна година.

Публикации: Панев, Б., Д. Коларова, М. Апостолов. Алкохолната употреба и тютюнопушенето сред десетокласниците в София. С., изд. СГНС, 1971; Панев, Б., М. Апостолов, Д. Коларова. Алкохолната употреба и противообществените прояви сред десетокласниците в София. – Социалистическо право, кн. 5, 1971.

12. Сигналната дейност на органите на следствието, прокуратурата и съда в борбата с престъпността

Година на приключване: 1971 г.

Изследователски колектив: Васил Попов (ръководител), Байчо Панев.

Методика на изследването: Проучени са нормативни актове, доклади и други материали на трите ведомства. Направен е количествен анализ на сигнално-превантивната дейност за страната за периода 1966–1970 г. въз основа на данни, събрани посредством 6 вида таблици. Направен е подробен качествен анализ на подадените сигнали на базата на проучени сигнали за 1969–1970 г. в София, Пловдив и Силистра и на делата, по които те са подадени (1066 попълнени въпросника). Интервюирани са ръководители и юрисконсулти в промишлеността, селското стопанство, търговията, строителството и в окръжните народни съвети. Проведена е анонимна пощенска анкета със следователите, прокурорите и съдиите в страната и пряка анкета в Силистренски окръг. Извършени са проверки в управленията на МВР, прокуратурите и съдилищата, в предприятия, ТКЗС-та, селски кооперации и др.

Разработени проблеми: Направен е анализ на състоянието на сигнално-превантивната дейност, осъществявана от съда, прокуратурата и МВР по вид на престъпленията, авторство на сигналите и в териториален аспект. Изследвани са съдържанието, формата и качеството на сигналните писма, както и ефективността на сигнално-превантивната дейност на правозащитните органи.

Реализация: Изготвени са мерки за усъвършенстване на сигналната дейност. Предложен е модел на сигнално-превантивна дейност за защита на обществената собственост. Изготвено е *Методическо указание за сигналната дейност на органите на МВР, прокуратурата и съда*.

Публикации: Попов, В. Сигналната дейност на органите на предварителното производство, прокуратурата и съда в борбата с престъпността. С., изд. СКИ при ГП на НРБ, 1972, 118 с.; Попов, В., Б. Панев. Сигнално-превантивната дейност в защита на обществената собственост. – В: Известия на СКИ при ГП на НРБ. Том 3. С., „Наука и изкуство”, 1972; Попов, В. Сигналната дейност на органите на предварителното производство, прокуратурата и съда в борбата срещу престъпността. – В: Известия на СКИ при ГП на НРБ. Том 4. С., „Наука и изкуство”, 1973.

13. Сексуален конфликт и престъпно поведение на непълнолетните

Година на приключване и възложител: 1971 г., ЦКБПМН.

Изследователски екип: Боян Станков (ръководител), Румена Стефанова от СКИ; Любомир Попов от *НИИ по педагогика „Акад. Тодор Самодумов”*; д-р Мария Пенева от *НИИ по неврология и психиатрия*.

Методика на изследването: Проучени са наказателни дела. Използвани са данни от съдебна статистика.

Разработени проблеми: Разработени са въпросите относно понятието, характера и съдържанието на сексуалния конфликт и неговите особености при непълнолетните.

Реализация: Предложени са мерки за превенция на престъпните прояви на непълнолетни, свързани със социални конфликти.

Публикация: Станков, Б. Сексуалният конфликт в престъпното поведение на непълнолетните. – В: Известия на СКИ при ГП на НРБ. Том 4. С., „Наука и изкуство”, 1973.

14. Самоубийствата в София

Година на приключване: 1971 г.

Изследователски екип: Съвместно изследване на СКИ при ГП на НРБ (Димитър Фиданов – ръководител) и НИИ по неврология и психиатрия (Юлия Митева-Янчева).

Методика на изследването: Изчерпателно са проучени предварителните производства в Районна прокуратура – София за тригодишен период с оглед разкриване на причините за суицида, както и действията на разследващите органи.

Реализация: Подготвен е доклад, изнесен на Дунавския симпозиум по психиатрия през 1972 г.

15. Злоупотреба и трафик на наркотици в НРБ (разпространение, превенция и санкции)

Година на приключване: 1973 г., изследването е по поръчка на Световната здравна организация.

Изследователски екип: Съвместно изследване на СКИ при ГП на НРБ и здравни организации с участници: Байчо Панев (ръководител) и Юлия Митева-Янчева от СКИ; д-р Тодор Станкушев от Психиатричната болница за лечение на алкохолици и наркомани в Суходол; Александрина Кочкова от Аптечно управление, д-р Димитрина Коларова от ИСУЛ.

Реализация: Резултатите от изследването са използвани при подготовката на българския национален доклад пред ООН и пред Единадесетия международен конгрес по наказателно право в Будапеща през септември 1974 г. Формулирани са препоръки *де леге ференда* за законодателни промени. Направените препоръки са включени в Закона за народното здраве (1974 г.), Наредбата за наркотичните вещества и Правилника за унищожаването им (1974 г.). Те послужват и при измененията и допълненията в НК – чл. 242, 354, 354а, 354б, 354в (ДВ, бр. 95 от 1975 г.).

Публикации: Панев, Б., Д. Коларова. Единадесетият международен конгрес по наказателно право и борбата с наркоманиите. – Научен живот, кн. 2, 1975; Панев, Б., Д. Коларова. Проблемът за наркоманиите на Единадесетия международен конгрес по наказателно право. – Неврология, психиатрия и неврохирургия, кн. 3, 1975; *Panew, B., T. Stankushev, Al. Kochkova, J. Miteva.* Abus et traffic de drogues. – Revue internationale de Droit penal, 3–4, 1973.

16. Престъпността в Русенски окръг и мерки за нейното ограничаване

Година на приключване и възложител: 1973 г., ОК на БКП-гр. Русе.

Изследователски екип: Георги Хр. Георгиев (ръководител), Димитър Неделчев, Юлия Митева-Янчева, Мартин Гунев, Боян Станков, Боян Шевкенов от СКИ и външни

специалисти: от *НИИ по педагогика „Акад. Тодор Самодумов”* – Кънчо Русев; от *НИИИП* – д-р Мария Пенева и д-р Атанас Шишков; при изследването на престъпленията по транспорта участват специалисти от *Лабораторията по психология на труда-гр. Велико Търново*.

Методика на изследването: Проучени са НОХД. Проведена е пряка анонимна анкета с 2 карти на ръководители и специалисти и на юристи от окръга. Проведени са косвена анкета и интервю по отношение на рецидивисти, психопедагогическо и психиатрично изследване на група осъдени непълнолетни и интервю с техните родители. Направено е психологично изследване на шофьорите, осъдени за автотранспортни престъпления.

Разработени проблеми: Изучени са състоянието, структурата, динамиката, проявните форми, характерните особености на престъпността в Русенски окръг в цялост, както и нейното разпределение по райони, общини и по отрасли, престъпността на непълнолетните, регионалните особености на причините за престъпността и ефективността на използваните икономически, възпитателни, административни, съдебни и превантивни мерки.

Реализация: Въз основа на изследването е разработена Програма за борба с престъпленията и другите правонарушения в Русенски окръг, приета от Пленум на ОК на БКП, Русе. Изпълнението на програмата е проследено при проведеното през 1980 г. контролно регионално изследване (вж. изследване № 34).

Публикация: Проблеми на борбата с престъпността в Русенски окръг (авторски колектив: *Георгиев, Г. Хр., Д. Неделчев, Ю. Митева, М. Гунев, Б. Станков, К. Русев, М. Пенева, А. Шишков*) (под редакцията на Д. Фиданов). С., изд. СКИ при ГП на НРБ, 1973, 338 с.

17. Престъпността във Врачански окръг и мерки за нейното ограничаване

Година на приключване и възложител: 1973 г., ОК на БКП-гр. Враца.

Изследователски екип: от *СКИ*: Байчо Панев (ръководител), Васил Попов, Анна Славова, Мартин Гунев, Боян Станков, Боян Шевкенов, Панчо Бешков и *външни специалисти*: от *НИИ по педагогика „Акад. Тодор Самодумов”* – Кънчо Русев; от *НИИИП* – д-р Мария Пенева, д-р Атанас Шишков. При изследването на престъпленията по транспорта участват специалисти от *Лабораторията по психология на труда-гр. Велико Търново*.

Методика на изследването: Използван е следният инструментариум: въпросник № 1 – за проучване на всички решени през 1970 и 1971 г. НОХД, наблюдавана съвкупност от 1534 осъдени лица (без делата за непълнолетни и по транспорта); въпросник № 2 – за НОХД за осъдени непълнолетни лица (204) за същия период; въпросник № 3 – за НОХД за осъдени лица (140) за престъпления по автотранспорта; въпросник № 4 – за интервю на осъдени рецидивисти през периода 1970–1971 г.; въпросник № 5 – косвена анкета за 50 от интервюираните с въпросник № 4 рецидивисти; въпросник № 6 – пряка анонимна анкета на 331 ръководители и специалисти в окръга с непосредствено отношение към проблемите на престъпността; въпросник № 7 – пряка анонимна анкета с юристи (78): съдии, прокурори, следователи и др. (събраната информация с въпросници № 6 и № 7 има характер на експертни оценки); въпросник № 8 – за допитване до обществеността – в тази доброволна анонимна анкета, проведена със съдействието на окръжния вестник „Отечествен зов”, участват 560 граждани; въпросник № 9 – за психиатрично освидетелстване на 52 непълнолетни, осъдени през 1971 г., и на 52 непроявени криминално лица (контролна

група); въпросник № 10 – за психологична експертиза на 67 осъдени лица за престъпления по транспорта; въпросник № 11 – за психологична експертиза на непълнолетните от основната и контролната група; въпросник № 12 – за интервюиране на родителите на непълнолетните от двете групи; въпросник № 13 – за осъдените непълнолетни и техните родители и за контролната група; въпросник № 14 – за пряка анонимна анкета на 39 младежки ръководители; въпросник № 15 – за събиране на информация относно процесуалната дейност на органите на предварителното разследване, прокуратурата и съда по НОХД – при 33%-тна извадка от всички дела, решени с влязла в сила присъда през 1971 г., са попълнени 233 въпросника според броя на осъдените лица; въпросник № 15-а – за събиране на същата информация от делата за непълнолетни (105 лица).

Използвани са: таблични фишове № 1, 2 и 3 – за установяване на маловажните и недостигнали до регистрация и съд кражби, измами, фалшификации и присвоявания, виновно причинени повреди, разпиляване и щети в по-големите държавни стопански организации и ТКЗС-та в окръга през 1970 и 1971 г. (събрани са 163 такива таблици); протоколи-образци – за резултатите от проведения социален експеримент (внезапни проверки в 8 предприятия за установяване на действителното състояние на дребните посегателства върху заводско имущество); форми А, Б и В – за криминологична, психиатрична и психологична прогноза относно бъдещото поведение на обследваните 52 непълнолетни; формуляри-списъци за установяване на постпенитенциарното поведение на някои категории осъдени лица.

Използвани са статистически методи. Приложен е сравнителният метод на базата на съответните данни общо за страната и за 4 контролни окръга: Плевен, Михайловград (сега Монтана), Русе и Сливен, които са избрани поради близостта им с Врачански окръг по основни икономически и демографски показатели. Само за Русенски окръг, който е по-различен, е взето предвид допълнителното съображение, че там през същия период се извършва паралелно криминологично изследване.

Ревизиите и проверките са извършени от компетентни инспектори на специализираните органи за борба с престъпността по програма, съгласувана със СКИ. Съобразени са и резултатите от проверките на работата на народните съвети, контролните органи и обществените организации за ограничаването на престъпността. Тези проверки са извършени от съответни групи специалисти под ръководството на ОК на БКП.

Разработени проблеми: Проучени са: състоянието, структурата, динамиката, проявите форми, характерните особености на престъпността във Врачански окръг; нейното разпределение по райони, общини и по отрасли; регионалните особености на причините за престъпността; причините и условията за престъпността сред непълнолетните; ефективността на използваните икономически, възпитателни, административни, съдебни и превантивни мерки; дейността на правозащитните органи; планирането на борбата с престъпността; правосъзнанието на местното население и готовността му за участие в превенцията на престъпността.

Реализация: Подготвена е Програма за борба с престъпността във Врачански окръг (обща и специални мерки), включваща провеждането и на социален експеримент относно изваждането на органите на вътрешния и ведомствения контрол от местно и ведомствено подчинение. Програмата е приета от окръжните ръководства на БКП и ОНС през декември 1973 г. и от началото на 1974 г. започва изпълнението ѝ. Контролна проверка свидетелства за позитивни промени. Въпреки много добрите резултати от експеримента, повечето членове на Министерския съвет гласуват за неговото преустановяване, за да не се лишат министерствата от щатните си бройки.

Изводи и резултати от изследването са използвани в труда на *Б. Панев* „Скритата престъпност” (С., „Наука и изкуство”, 1983).

Публикация: Проблеми на престъпността във Врачански окръг (авторски колектив: *Панев, Б., А. Славова, М. Гунев, В. Попов, Б. Станков, К. Русев, М. Пенева, А. Шишков, Б. Шевкенов, П. Бешков*) (под редакцията на П. Спасов). С., изд. СКИ при ГП на НРБ, 1973, 294 с.

18. Участие на обществеността в борбата с престъпността

Година на приключване и възложител: 1973 г., Секретариат на ЦК на БКП (решение от февруари 1972 г.).

Изследователски екип: Пенчо Спасов (ръководител), Димитър Фиданов, Байчо Панев, Георги Хр. Георгиев, Панчо Бешков, Васил Попов, Анна Славова, Боян Станков, Мартин Гунев, Боян Шевкенов.

Методика на изследването: Проведено е документално изследване на 3264 НОХД от цялата страна с влязла в сила присъда през 1972 г. Проучени са доклади, годишни отчети и други материали на МВР, ГП, МП, КДНК, централни ръководства на обществени организации, средства за масово осведомяване, таблични отчети за дейността относно грижите за лицата, осъдени на поправителен труд (7500 лица – 11%-тна стохастична извадка). Проведени са интервюта с общественици, ръководители и специалисти по стохастична извадка и анонимна анкета сред населението с 3929 лица. Използвани са статистически отчети за периода 1962–1971 г.

Разработени проблеми: Изследването обхваща формите на обществена реакция срещу престъпността и организацията на общественото противодействие. Изучени са правосъзнанието на гражданите в национален план и различните форми на обществено участие в превенцията и контрола на престъпността.

Реализация: Предложена е система от мерки за подобряване на участието на обществеността в борбата с престъпността. Системата е обсъдена и приета на разширен пленум на СКИ, след което са изпратени конкретни препоръки, отнасящи се до всички обществени органи, ангажирани с превенция и контрол на престъпността (април 1974 г.). Констатациите и резултатите от изследването са представени в доклад до Секретариата на ЦК на БКП.

Публикация: Участието на обществеността в борбата с престъпността. С., изд. СКИ при ГП на НРБ, 1974, 174 с.

19. Престъпността на непълнолетните в София

Година на приключване и възложител: 1974 г., ЦКБШМН.

Изследователски екип: Панчо Бешков (ръководител), Боян Станков, Румена Стефанова и Ани Крулева от *СКИ при ГП*; от *НИИ по педагогика „Акад. Тодор Самодумов”* – Кънчо Русев, Милена Бурова, Любомир Попов; от *НИИИП* – д-р Мария Пенева и д-р Атанас Шишков.

Реализация: Въз основа на резултатите от изследването е подготвен доклад „Престъпността на непълнолетните и борбата с нея в големия град”, представен на IV Международен конгрес на криминолозите от европейските социалистически страни по проблемите на младежката престъпност, състоял се през 1975 г. във Варна, както и на материали на проведена през 1974 г. научно-практическа конференция в София.

Публикации: Престъпността на непълнолетните в София (авторски колектив: *Бешков, П., Б. Станков, К. Русев, М. Бурова, Л. Попов, М. Пенева, А. Шишков*). С., 1974, 272 с.; Престъпността на непълнолетните За предотвратяване на престъпността сред непълнолетните в София (материали от научно-практическа конференция). С.,

1974, 70 с.; Престъпността на непълнолетните и борбата с нея в големия град. Варна, изд. СКИ при ГП на НРБ, 1975, 91 с. в София (резюме). С., 1974, 78 с.;

20. Престъпността в Народна Република България

Година на приключване и възложител: 1974 г., изследването е проведено въз основа на решение на 6-то Народно събрание на НРБ.

Изследователски екип: Съвместно изследване на СКИ при ГП на НРБ, НИКК-ДНМ-МВР и Института за държавата и правото при БАН. *Участници от СКИ:* Пенчо Спасов (ръководител), Димитър Фиданов, Георги Хр. Георгиев, Байчо Панев, Анна Славова, Юлия Митева-Янчева, Панчо Бешков, Боян Станков, Васил Попов, Боян Шевкенов; *участници от НИКК:* Веселин Каракашев, Симеон Бочев, Петър Цанков, Тодор Предов, Иван Григоров, Юлия Бояджиева; *участници от Института за държавата и правото при БАН:* Тамара Хинова и Венеци Бузов.

Методика на изследването: Използвани са данни от статистиката на НМ и съдебната статистика, резултати от проведено анкетно проучване сред експерти от правоохранителната и правораздавателната система, резултати от проведени до момента криминологични изследвания.

Разработени проблеми: Направен е детайлен криминологичен анализ на престъпността за периода 1953–1973 г.: състояние, структура и динамика; причини и условия; средносрочни бъдещи тенденции. Разгледани са основните проблеми на престъпността на непълнолетните и рецидивната престъпност, както и на основните видове престъпления по глави и раздели на НК.

Реализация: Подготвени са обобщен доклад и Единна програма за борба с престъпленията и другите правонарушения и противообществени прояви, приета с Решение № 38 от 27 ноември 1975 г. на Държавния съвет на НРБ. Мероприятията за изпълнението на програмата се осъществяват по ведомства и региони до 1989 г.

Публикации: Престъпността в Народна Република България (1953–1973 г.) (авторски колектив) (монография под редакцията на К. Лютов) (за служебно ползване). С., изд. НИКК-ДНМ, 1975, 160 с.

21. Проблеми на безстопанствеността

Година на приключване и възложител: 1975 г., Държавен съвет на НРБ.

Изследователски екип: Съвместно изследване на НИКК-ДНМ-МВР и СКИ при ГП на НРБ. *Участници от НИКК:* Петър Цанков (ръководител), Юлия Бояджиева; *участници от СКИ:* Байчо Панев, Васил Попов, Анна Славова, Петър Лалов, Жанет Манасиева; Евгения Коцева от ЮФ на СУ „Св. Климент Охридски”.

Разработени проблеми: Направена е криминологична характеристика на явлениято „престъпна безстопанственост” (състояние, обем на латентната престъпност, структура, причини и условия) и на извършителите на престъпления. Разгледани са проблемите на превантивната дейност на прокуратурата, съда, органите на НМ и обществените органи и организации. Отделено е специално внимание на контролно-ревизионната дейност, на наказателнопроцесуалните проблеми и на методиката и тактиката на разследването на престъпленията по чл. 219 от НК. Анализирани са въпросите на планирането, координацията и ефективността на борбата с безстопанствеността.

Методика на изследването: Проведено е изчерпателно емпирично изследване на престъпната безстопанственост по чл. 219 от НК на територията на цялата страна за периода 1973–1974 г. С въпросници е събрана информация от приключили НОХД, завършили с осъдителна присъда (84 престъпления със 103 извършители) и от

прекратени и завършили с оправдателна присъда НОХД – 258. Проучени са 894 ревизионни акта, съставени през 1974 г. (всеки втори ревизионен акт). Анкетирани са 346 прокурори, следователи, съдии, ОР по стопанска линия и други служители от НМ, финансови ревизори, инспектори от КДНК. Като информационна база са използвани и данните за престъпленията и осъдените лица от съдебната статистика, данните от статистиката на НМ, материали на прокуратурата, съда, НМ, КДНК, МФ.

Реализация: Резултатите от изследването са разгледани от колегиумите на Главната прокуратура на НРБ и Министерството на вътрешните работи. Разработени са разгърнати *Предложения за подобряване и усъвършенстване на борбата с безстопанствеността*, утвърдени от Главния прокурор на НРБ и министъра на вътрешните работи (С., 1978, 38 с.), които са изпратени до 33 министерства, ведомства и организации. Предложенията са включени във ведомствените програми за борба с правонарушенията и активизират дейността на държавните органи и обществените организации по недопускането и санкционирането на прояви на безстопанственост. Направените предложения са използвани при изготвяне на Разпореждане № 4 на Бюрото на МС от 1979 г. за засилване на мерките в борбата с посегателствата срещу социалистическата собственост, безстопанствеността и нарушенията на трудовата дисциплина. Осъществена е активна лекционна дейност за популяризиране на резултатите от изследването пред служители от прокуратурата, съда, ОУ и РУ на МВР.

Публикации: Цанков, П., Б. Панев, В. Попов, Ю. Бояджиева, А. Славова, П. Лалов, Ж. Манасиева, Е. Коцева. С., изд. НИКК-ДНМ, 1976, 143 с.; Цанков, П., Ю. Бояджиева. Органите на Народната милиция в ограничаването на безстопанствеността. – Служебен бюлетин на ДНМ-МВР, бр. 5, 1976 (секретен).

22. Проблеми на борбата с престъпността в Сливенски окръг (контролно изследване)

Година на приключване: 1975 г.

Изследователски екип: Байчо Панев (ръководител), Анна Славова, Боян Станков, Васил Попов, Петър Лалов, Димитър Неделчев.

Разработени проблеми: Направена е проверка на изпълнението на регионалната Комплексна програма за ограничаване на престъпността в Сливенски окръг, съставена след проведеното изследване през 1969–1970 г. (вж. изследване № 6).

Реализация: През декември 1975 г. резултатите от контролното изследване са разгледани от Бюрото на ОК на БКП, Сливен. Констатирани са положителни резултати от прилагането на програмата и са набелязани допълнителни мероприятия към нея.

Публикации: Проблеми на борбата с престъпността в Сливенски окръг (контролно изследване) (авторски колектив: Панев, Б., А. Славова, В. Попов, П. Лалов, Б. Станков, Д. Неделчев). С., изд. СКИ при ГП на НРБ, 1975, 91 с.

23. Влияние на пиянството върху престъпността

Година на приключване: 1976 г.

Изследовател: Байчо Панев.

Методика на изследването: Направен е сравнителен анализ на резултатите от поредица от шест изследвания през двадесетгодишния период 1956–1975 г. по стандартизирана методика.

Разработени проблеми: Установен е делът на алкохолно повлияната престъпност в България, нейната структура, тенденции, както и взаимното влияние между пиянството и останалите криминогенни фактори.

Реализация: Направени са обосновани изводи относно необходимите мерки за ограничаване на пианството и на неговите криминални последици. Изследователските резултати са използвани текущо от държавни и обществени органи при вземането на законодателни, организационни и други мерки за ограничаване на пианството и повлияната от него престъпност до края на осемдесетте години. През 1971 г. авторът защитава дисертация на същата тема в СНС по правни науки към ВАК със седалище Института за държавата и правото при БАН.

Публикации: *Панев, Б.* Престъпността и пианството в Пирдопския, Ботевградския и Етрополския райони. – Правна мисъл, кн. 6, 1964; *Б. Панев.* Пианство и престъпност. С., „Отечествен фронт”, 1976, 151 с.

24. Престъпления, свързани с нарушаване правилата по безопасността на труда (трудови злополуки)

Година на приключване и възложител: 1976 г., Централен съюз на профсъюзите в България.

Изследователски екип: Георги Хр. Георгиев (ръководител), Димитър Неделчев, Юлия Митева-Янчева, Жанет Манасиева и Петър Лалов.

Методика на изследването: Използвани са статистически данни за престъпността. Проведена е анкета. Проучени са НОХД.

Разработени проблеми: Изучени са състоянието и динамиката на трудовите злополуки – резултат на престъпления. Анализирани са структурата на тези престъпления. Изследвана е вината на лицата, извършили престъпления, както и виктимологичната страна на проблема. Проучени са организационните проблеми на борбата срещу престъпленията, водещи до трудови злополуки, както и дейността на специализираните държавни органи за борба с тях.

Реализация: Доклад до Колегиума на Главната прокуратура на НРБ и предложения до съответните органи. Подготвен е сборник с подзаконовни нормативни актове по безопасността на труда за нуждите на Профсъюзите.

Публикации: Трудовите злополуки – резултат от престъпления (анализ на криминологическо изследване). С., 1976; Трудови злополуки и наказателна отговорност. С., „Профиздат”, 1977, 133 с. (авторски колектив: *Георгиев, Г. Хр., Д. Неделчев, Ю. Митева, Ж. Манасиева, П. Лалов*); *Георгиев, Г. Хр.* Трудови злополуки – резултат на престъпления. – Социалистическо право, кн.1, 1977; *Манасиева, Ж., П. Лалов.* Някои аспекти на дейността на прокурорите и следователите по предварителните производства за трудови злополуки. – В: Проблеми на борбата с престъпността. С., „Наука и изкуство”, 1977; *Неделчев, Д.* Проблеми на борбата с трудовите злополуки. – В: Проблеми на борбата с престъпността. С., „Наука и изкуство”, 1977; *Митева-Янчева, Ю.* Мястото на жертвата в конкретната ситуация на непредпазливите престъпления, довели до трудови злополуки. – В: Криминологически проблеми. С., „Наука и изкуство”, 1984.

25. Система и ефективност на ранната профилактика на правонарушенията на непълнолетните в Пловдивски окръг

Година на приключване и възложител: 1977 г.

Изследователски екип: Изследването е направено съвместно със сектора за непълнолетни на Всесъюзния институт за изучаване на причините и разработване на мерки за профилактика на престъпността при Генералната прокуратура на СССР. *Участници от СКИ:* Панчо Бешков (ръководител), Боян Станков, Ани Крулева, Жанет Манасиева, Петър Лалов. *Участници от НИИ „Акад. Тодор Самодумов”:* Кънчо Русев

и Милена Бурова; от *НИИ по неврология и психиатрия*: д-р Борис Щърбанов и д-р Атанас Шишков.

Реализация: Проведена е научно-практическа конференция в гр. Пловдив.

Публикации: Система и ефективност на ранната профилактика на правонарушенията на непълнолетните в Пловдивски окръг (авторски колектив: *Бешков, П., А. Крулева, П. Лалов, Ж. Манасиева, К. Русев, Б. Станков, Д. Фиданов, А. Шишков, Б. Щърбанов*), С., изд. СКИ, 1973, 127 с.; За повишаване ефективността в борбата с правонарушенията на непълнолетните в Пловдивски окръг (материали от научно-практическата конференция), Пловдив, 1979 г., 117 с.; статии в сборник, издаден на руски език от Всесъюзния институт: *Фиданов, Д.* Теоретические основы ранней профилактики правонарушений несовершеннолетних; *Бешков, П.* Ранняя профилактика правонарушений несовершеннолетних, осуществляемая общественных организациях в Пловдивской округе; *Станков, Б.* Комиссии по борьбе с противообщественными проявлениями малолетних и ранняя профилактика правонарушений; *Лалов, П.* Характерные моменты состояния, структуры и тенденций развития преступности среди несовершеннолетних в Пловдивском округе; *Манасиева, Ж.* Ранняя профилактика и деятельность прокуратуры и суда по уголовным производствам против несовершеннолетних правонарушителей в Пловдивском округе.

26. Криминологически анализ на безделничеството (чл. 329 НК)

Година на приключване: 1977 г.

Изследователски екип: Георги Хр. Георгиев (ръководител), Юлия Митева-Янчева и Жанет Манасиева.

Реализация: Изготвен е доклад до ръководството на Главната прокуратура.

Публикация: *Георгиев, Г. Хр.* Криминологически обзор на безделничеството. – Социалистическо право, кн. 2, 1978.

27. Ролята на трудовия колектив в утвърждаване на социалистическия начин на живот и борбата срещу отрицателните явления

Година на приключване: 1977 г., поводът за провеждане на изследването е свързан с необходимостта от по-обширно проучване на проблемите, засегнати в посочената по-долу статия на Г. Хр. Георгиев.

Изследователски екип: Георги Хр. Георгиев (ръководител), Димитър Неделчев и Юлия Митева-Янчева.

Реализация: Изготвен доклад до Пленума на СКИ (120 с.) и предложения до съответните органи и организации.

Публикация: *Георгиев, Г. Хр.* Криминология и социалистически начин на живот. – В: Проблеми на борбата с престъпността. С., „Наука и изкуство”, 1973.

28. Разкриване на скритите разхищения със средствата на икономическия анализ и усъвършенстване работата на контролно-ревизионния апарат

Година на приключване и възложител: 1977 г., изследването се провежда по линия на международното сътрудничество на научните организации в системата на правосъдието и МВР.

Изследователски екип: Международно изследване с координатор Всесъюзният институт за изучаване на причините и разработване на мерки за профилактика на престъпността при Генералната прокуратура на СССР и с участието на колективи от

СССР, Полша, Германската демократична република и България (НИКК-ДНМ-МВР и СКИ при ГП на НРБ). *Участник от СКИ*: Байчо Панев.

Разработени проблеми: Изработена е методика за използване на икономическия анализ за разкриване на престъпления. Анализирани са проблемите на контролно-ревизионните органи в борбата със стопанските престъпления. Установени са приблизителният обем и структурата на скритата стопанска престъпност в България.

Реализация: Изготвена е докладна записка до ръководството на Главната прокуратура на НРБ с изследователските изводи и направените предложения за усъвършенстване на контролно-ревизионната дейност с цел по-ефикасно ограничаване на скритата стопанска престъпност. Методиката за използване на икономическия анализ за разкриване на престъпления е експериментирана при изследването на престъпността в Благоевградски окръг (вж. изследване № 29). През 1977–1979 г. са проведени международни научни срещи за огласяване на резултатите от изследването в отделните страни. Издадени са два сборника с теоретични и научно-приложни публикации на руски и немски език. В България препоръките са частично внедрени чрез ръководствата на Главната прокуратура и МВР. Взети са под внимание при издаване на Разпореждане № 4 на Бюрото на МС от 17.01.1979 г.

Изводи и резултати от изследването са използвани в труда на *Б. Панев* „Скритата престъпност” (С., „Наука и изкуство”, 1983).

Публикации: *Панев, Б.* Изследователски изводи относно ограничаването на скритата престъпност в икономиката. – В: Проблеми на борбата с престъпността. С., „Наука и изкуство”, 1977; *Панев, Б.* Общие теоретические и методические проблемы борьбы со скрытой преступностью. – В: Выявление скрытых хищений средствами экономического анализа, а также путем совершенствования деятельности контрольно-ревизионных аппаратов, М., 1977; *Панев, Б.* За более высокую эффективность финансового ревизионного контроля (по результатам эксперимента во Врачанском округе Народной республики Болгарии). – В: Вопросы борьбы с преступностью. М., вып. 29, 1978.

29. Престъпността в Благоевградски окръг и борбата с нея

Година на приключване и възложител: 1977 г., изследването е направено по предложение на ОК на БКП-гр. Благоевград.

Изследователски екип: Байчо Панев (ръководител), Васил Попов, Анна Славова и Ани Крулева от СКИ; Крум Малешевски – *окръжен прокурор, Благоевград.*

Разработени проблеми: Направен е цялостен анализ на престъпността в окръга за периода 1967–1976 г. Проучени са дейността на правозащитните и контролните органи, общественото правосъзнание и участието на гражданите в превенцията на престъпността.

Реализация: Изработена е комплексна регионална програма за противодействие на престъпността. Програмата е приета и се изпълнява от ръководствата на ОК на БКП и ОНС. Експериментираният в две големи предприятия на окръга икономически анализ за разкриване на скрита икономическа престъпност е разпространен и в други окръзи на страната.

Изводи и резултати от изследването са използвани в труда на *Б. Панев* „Скритата престъпност” (С., „Наука и изкуство”, 1983).

Публикации: Престъпността в Благоевградски окръг и борбата с нея, С., изд. СКИ при ГП на НРБ, 1978, 125 с. (авторски колектив: *Панев, Б., В. Попов, А. Славова, А. Крулева.*)

30. Престъпления, свързани с изкупуването на вторични суровини в София

Година на приключване: 1978 г.

Изследователски екип: Байчо Панев (ръководител), Васил Попов, Анна Славова.

Методика на изследването: Проучени са НОХД на Софийски градски съд с влязла в сила присъда през периода 01.01.1977 г.–30.06.1978 г., следствени дела и ревизионни актове. Взета е експертна оценка от група специалисти (финансови ревизори, оперативни работници, следователи, прокурори, съдии, стопански ръководители).

Разработени проблеми: Изследвано е разпространението, проявите форми, причините и условията на тази престъпност с цел да се усъвършенствува нормативната уредба и организацията по изкупуването на вторични суровини.

Реализация: Информация за резултатите от изследването и предложения за отстраняване на причините и условията, благоприятстващи престъпността в системата на вторични суровини, е изпратена от Главната прокуратура до МС през 1979 г. Препоръките са залегнали в ПМС № 10/31.03.1980 г., ПМС № 23/02.07.1981 г. и Указ № 1541/20.05.1983 г. Министерството на снабдяването и държавните резерви подготвя проект за Наредба по вторични суровини.

Изводи и резултати от изследването са използвани в труда на *Б. Панев* „Скритата престъпност“ (С., „Наука и изкуство“, 1983).

Публикация: Панев, Б., В. Попов, А. Славова. Предотвратяване на престъпленията, свързани с изкупуването на вторични суровини. – В: Превенция на престъпността. С. „Наука и изкуство“, 1980.

31. Престъпността и противообществените прояви на подрастващите в Стара Загора

Година на приключване и възложител: 1979 г., изследването е направено по предложение на ГК на БКП и ГК на Отечествения фронт-гр. Стара Загора.

Изследовател: Панчо Бешков.

Реализация: Въз основа на констатациите от изследването е изготвен доклад, изнесен на теоретична конференция на масовите организации в Стара Загора, и е приета програма за борбата с младежката престъпност.

32. Престъпността в НРБ и мерки за нейното ограничаване

Година на приключване и възложител: 1980 г., Междуведомствен съвет за координация и методическо ръководство на превантивната дейност при ГП на НРБ.

Изследователски екип: Съвместно изследване на СКИ при ГП на НРБ, НИКК-ДНМ-МВР, Върховния съд на НРБ, Научно-методическия съвет по затворно дело. *Участници от СКИ:* Байчо Панев (ръководител), Васил Попов, Анна Славова; *участници от НИКК-МВР:* Петър Цанков, Юлия Бояджиева; Иван Палазов от ВС; Веселин Каракашев от НМСЗД.

Методика на изследването: Използвани са статистически данни и резултати от проведени криминологични изследвания.

Разработени проблеми: Направен е анализ на състоянието, структурата, причините и тенденциите на престъпността в България, като се използвани статистически и изследователски данни.

Реализация: Разработени са мерки за подобряване на превантивната дейност на държавните и обществените органи и организации. Докладът с изследователските

резултати и препоръки е изпратен от Междуведомствения съвет до всички министерства, ведомства и организации за съобразяване в превантивната им работа.

Публикация: Престъпността в НРБ и мерки за нейното ограничаване (авторски колектив). С., изд. СКИ, 1980, 32 с.

33. Повишаване ефективността на защитата на социалистическата собственост

Година на приключване и възложител: 1980 г., възложена задача от ЦК на БКП за изпълнение от Държавния съвет на НРБ.

Изпълнители: членове на Съвета по законодателството и Съвета по управление на обществените отношения при Държавния съвет на НРБ.

Работна група за провеждане на изследване в състав: Костадин Лютов от Института за държавата и правото при БАН (ръководител); Байчо Панев, Васил Попов и Анна Славова от СКИ при ГП на НРБ; Петър Цанков от НИКК-ДНМ-МВР.

Методика на изследването: Нужната за изпълнението на възложената задача емпирична информация е събрана от статистиките за регистрираната и санкционираната престъпност, от статистически отчети, доклади и анализи на МФ и други министерства, КДНК, Софийския градски и окръжните народни съвети. Обобщена е информацията от проучване на експертни оценки, дадени от специалисти.

Разработени проблеми: Анализирани са състоянието, структурата, динамиката, причините и условията за извършване на посегателства върху държавната и кооперативната собственост, както и актуалното състояние на съществуващата система за защита на тази собственост.

Реализация на резултатите от изследването: Изготвен е служебен доклад „Основни насоки за повишаване ефективността на защитата на социалистическата собственост” (С. 1980, 30 с.). Формулирани са законодателни, организационни, превантивни и други мероприятия за засилване защитата на социалистическата собственост от посегателства. Докладът и препоръките са обсъдени на съвместно заседание на ЦК на БКП и Държавния съвет на НРБ. На 13.11.1981 г. е изпратено мотивирано предложение за централизация на финансоворевизионния контрол. Препоръките от изследването са съобразени при измененията на НК от 31.03.1982 г., на финансовото и трудовото законодателство. Залегнали са в решения на МС от 15.03.1982 г. и 14.07.1982 г.

34. Престъпността в Русенски окръг (контролно изследване)

Година на приключване: 1980 г.

Изследователски екип: Георги Хр. Георгиев (ръководител), Юлия Митева-Янчева.

Разработени проблеми: Проучени са измененията в криминогенната обстановка в региона и са актуализирани програмите за превенция на престъпността (вж. основно изследване № 16).

Реализация: Заключителните материали са обсъдени от ОК на БКП-гр. Русе. Приета е Комплексна програма по проблемите на борбата с противообществените прояви, закононарушенията и престъпленията в Русенски окръг за периода 1981–1985 г.

35. Престъпността в Станке Димитровската селищна система

Година на приключване и възложител: 1981 г., ГК на БКП.

Изследовател: Анна Славова.

Реализация на резултатите от изследването: Изготвени са доклад и програма за борба с престъпността, приети на пленум на Градския комитет.

36. Изследване на подкупите

Година на приключване: 1981 г.

Изследователски екип: Байчо Панев (ръководител), Анна Славова, Младен Червеняков.

Методика на изследването: Проучени са: всички престъпления, доказани с осъдителна присъда, и всички осъдени лица за подкуп през 1979–1980 г. в страната; прекратени наказателни производства и такива, завършили с оправдателна присъда; ревизионни и други материали. Направени са експериментални проверки за установяване на недостигащи до регистрация и съд случаи. Получени са експертни оценки от 150 съдии и прокурори от цялата страна. Проведени са анкети сред населението от 9 окръга на страната, включително София, както и сред работници и служители от отраслите, в които вземането на бакшиши е често явление.

Разработени проблеми: Направен е анализ на законодателството по отношение на подкупите и на съдебната практика по приложението му. Изследвани са разпространението, проявните форми, причините и условията за корупция в страната, ефективността на антикорупционното законодателство и правоприложение. Изработена е внедрителска програма, съдържаща законодателни, организационни и други мерки за противодействие.

Реализация: В отговор на препоръките от внедрителската програма всички министерства, ведомства и окръжни ръководства изпълняват свои мероприятия. Особено ефикасни са мерките на МВР, МФ, МВТУ, Министерството на народното здраве, ОНС-гр. Бургас и др. Усъвършенствана е съдебната практика в тази област с приемането на Постановление № 8 от 1981 г. на Пленума на ВС. Усъвършенствано е наказателното законодателство с допълването с нови състави на чл. 301–307а и чл.225б НК (ДВ, бр. 28 от 1982 г.).

Публикации: Панев, Б., Мл. Червеняков. Измененията по чл. 310–307 и новият чл.225б НК. – Социалистическо право, кн. 8, 1982; Панев, Б. Ефективност на основните наказателноправни норми в борбата с корупцията (криминологическа оценка). – В: Криминологически проблеми. С., „Наука и изкуство”, 1984.

37. Престъпността в селското стопанство и борбата с нея

Година на приключване и възложител: 1981 г., изследването е проведено в изпълнение на решение на Изпълнителния комитет на Централния съвет на НАПС и Колегиума на МВР от 18 юни 1980 г.

Изследователски екип: Съвместно изследване на НИКК-ДНМ-МВР и СКИ при ГП на НРБ. **Участници от НИКК:** Петър Цанков (ръководител) и Юлия Бояджиева; Васил Попов от СКИ.

Методика на изследването: Проведено е репрезентативно за страната криминологично изследване на територията на Бургаски, Врачански, Плевенски, Пловдивски, Софийски и Добрички окръг. Проучени са извадки от 400 НОХД, приключили с осъдителна присъда (425 престъпления с 579 извършители) и 50 административни дела по Закона за опазване на селскостопанското имущество. Анкетирани са 211 специалисти по изучаваните проблеми – ръководни служители от системата на НАПС, съдии, прокурори, служители от МВР, специалисти от Върховния държавен арбитраж и КДНК.

Разработени проблеми: Направена е криминологична характеристика на престъпността в селското стопанство: състояние, тенденции, предметна и териториална структура, личностна характеристика на извършителите, криминогенни фактори. Направен е критичен анализ на състоянието на профилактичната дейност, осъществявана от органите на Министерството на земеделието, милицията, прокуратурата, общинските съвети и други специализирани субекти в държавната и обществената сфера за преодоляване на извършваните в отрасъла престъпления и други правонарушения.

Реализация: Разработена е Програма за усъвършенстване на борбата с престъпленията и другите правонарушения в селското стопанство, касаеща държавните органи и обществените организации. Програмата, подписана от министъра на вътрешните работи и Главния прокурор на НРБ, е изпратена до заинтересованите ведомства и организации. С писма адресатите са информирани за разработените от тях мерки въз основа на изпратените им предложения. Заключителните материали от изследването са използвани активно от Контролния съвет на НАПС при подготвянето на доклади, включително и на материалите на проведения пленум на Централния съвет на Профсъюза на работниците от селското стопанство по въпросите на престъпността в отрасъла. На заседание на Оперативното бюро на Междуведомствения съвет за координация и методическо ръководство на превантивната дейност (ноември, 1987 г.) е обсъдено изпълнението на програмата и са отчетени положителни моменти в превантивната работа, осъществявана от стопанските организации и специализираните органи.

Публикации: Цанков, П., Ю. Бояджиева, В. Попов. Престъпността в селското стопанство и борбата с нея. С., изд. НИКК-ДНМ, 1982, 157 с.; Цанков, П., Ю. Бояджиева, В. Попов. Проблеми на борбата с престъпността в селското стопанство. С., изд. НАПС, 1982, 58 с.

38. Взаимодействие между държавните органи и обществените организации в борбата с престъпността и противообществените прояви на малолетните и непълнолетните

Година на приключване и възложител: 1982 г., ЦКБППМН.

Изследователски екип: Боян Станков (ръководител), Иван Арнаудов, Светла Маргаритова-Вучкова.

Методика на изследването: Проведена е анкета със секретари на местни комисии за БППМН и инспектори от ДПС. Документно са проучени стратегии и решения относно борбата с престъпността на непълнолетните, както и взетите мерки в съответствие с изпълнението на Единната програма за борба с престъпленията и другите правонарушенията и противообществени прояви от 1975 г.

Разработени проблеми: Проучени са състоянието и проблемите при осъществяване на взаимодействието между държавните и обществените органи и организации в борбата с противообществените прояви на малолетните и непълнолетните.

Реализация: Изготвени са доклад до ЦКБППМН и програма за усъвършенстване на взаимодействието в системата за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни. Проведена е дискусия, организирана от списание „Обществено възпитание“, с участието на Тамара Хинова от ИДП-БАН, Иван Григоров от НИКК-ДНМ-МВР, Боян Станков от СКИ и др.

Публикация: Взаимодействие в системата на управление на борбата с противообществените прояви на младежта. С., изд. СКИ при ГП, 1982, 120 с.

39. Младежка престъпност

Година на приключване: 1981 г.

Изследователски екип: Боян Станков (ръководител), Иван Арнаудов.

Методика на изследването: Проведено е регионално проучване на базата на наказателни дела от общ характер и статистически данни.

Разработени проблеми: Разработена е методологичната страна на проблема „възраст – престъпна активност“ на нивото на младежта. Направен е анализ на особеностите на престъпността сред 14–29-годишните. Проследена е взаимовръзката между възрастта и криминалната активност с оглед: насочеността към определени видове престъпления; груповото извършителство; трайните деформации при рецидивистите.

Публикация: Станков, Б., Ив. Арнаудов. Възраст и престъпна активност на младежта. – В: Криминологически проблеми. С., СКИ, „Наука и изкуство“, 1984.

40. Ефективност на превантивната дейност на прокуратурата

Година на приключване и възложител: 1982 г., Междуправителствен съвет за координация и методическо ръководство на превантивната дейност.

Изследовател: Васил Попов.

Методика на изследването: Анкетен метод, документни проверки.

Разработени проблеми: Анализирани са превантивната дейност на прокурорските органи и нейната ефективност в борбата с престъпленията и правонарушенията. Поставен е акцент върху общия надзор на прокуратурата.

Реализация: Доклад и предложения за мерки относно повишаване ефективността на превантивната дейност на прокуратурата.

Публикации: Материали в централния печат.

41. Умишлените убийства в България

Година на приключване: 1983 г.

Изследователски екип: Георги Хр. Георгиев (ръководител), Боян Станков, Евгения Вачкова, Юлия Митева-Янчева, Димитър Неделчев, Жанет Манасиева и Петър Лалов; д-р Петко Дончев от Клиниката по съдебна психиатрия и съдебна психология при Университетската болница по неврология и психиатрия.

Методика на изследването: Изчерпателно са проучени всички приключили с осъдителна присъда дела в страната за убийства по чл. 115, 116 и 118 от НК за тригодишния период 1976–1978 г. Използвани са данни от съдебната статистика, анализи, доклади, справки на МВР, прокуратурата и съда, съдебно-психиатрични експертиси и експертни оценки за психично болни лица. Компонент на комплексния криминологичен подход е клинично-психиатричното проучване. То обхваща осъдени с психични разстройства и невменяеми извършители на убийства.

Разработени проблеми: Направен е анализ на състоянието и динамиката на убийствата в България за периода 1969–1981 г. Проучени са специфичните криминологични особености на убийствата, личността на убицеца, причините и условията, мотивите и поводите за извършване на деянията. Направена е характеристика на жертвите на убийства, тяхното поведение и участието им в създаването и разгръщането на конфликтната ситуация, връзката им с децеца. Изследвани са особеностите на убийствата от психично болни лица. Анализирани са дейността на органите на предварителното разследване и съда по делата за убийства. Изучена е дейността на държавните и обществените органи и организации по превенция на убийствата.

Реализация: Разработени са мероприятия за подобряване превенцията на убийствата. Резултатите от изследването са използвани за сравнителен анализ при направеното проучване на умишлените убийства в началото социално-икономическите промени в България през 90-те години на XX-то столетие (вж. изследване № 59).

Публикация: Георгиев, Г. Хр., Б. Станков, Е. Вачкова, Ю. Митева, Д. Неделчев, Ж. Манасиева, П. Лалов, П. Дончев. Умишлените убийства в НР България (резултати и изводи от криминологическо изследване). С., изд. МВР, 1985, 109 с.

42. Престъпността в Бургаски окръг

Година на приключване и възложител: 1983 г., ОНС-гр. Бургас.

Изследователски екип: Изследването е направено от СКИ при ГП на НРБ с участието на сътрудници от НИКК-ДНМ-МВР и Затвора-гр. Бургас. *Участници от СКИ:* Байчо Панев (ръководител), Анна Славова, Младен Червеняков, Юлия Митева-Янчева, Петър Лалов, Светла Маргаритова, Евгения Вачкова, Жанет Манасиева; Цветан Мусташки от НИКК-ДНМ; Пламен Колев от Затвора-гр. Бургас.

Методика на изследването: Анализ на статистическа информация, анкетни проучвания.

Разработени проблеми: Проучени са: състоянието на престъпността, нейните причини и условия, особеностите на престъпния контингент в окръга, успехите и недостатъците в дейността на правосъдните и контролните органи, правосъзнанието на местното население и участието му в превенцията на престъпността.

Реализация: Предложената *Комплексна програма за борба с престъпността в Бургаски окръг* е приета на съвместна сесия на Окръжния народен съвет-гр. Бургас и Колегиума на ГП с участието на всички обществени организации в окръга. Програмата и публикацията от изследването са изпратени до всички окръзи за използване на положителен опит.

Публикация: Престъпността в Бургаски окръг (комплексно криминологическо изследване) (авторски колектив). С., изд. СКИ, 1983. 203 с.

43. Ценностната система на лишените от свобода

Година на приключване: 1983 г. Проучването е проведено в рамките на комплексното изследване на престъпността в Бургаски окръг (вж. изследване № 42).

Изследователски екип: Байчо Панев от СКИ при ГП (ръководител), Пламен Колев (Затвор-гр. Бургас).

Методика на изследването: Обхванати са три групи с общ брой на респондентите 150 души: 50 рецидивисти от Бургаския затвор; контролна група от 50 осъдени лица за първи път (30 – в заведения от полуоткрит тип и 20 – в заведения от открит тип) и контролна група от 50 неосъждани граждани. Използван е специализиран психологически въпросник за изследване на отношението към същността на живота, основан на планетарно-ядрения модел на изграждане на човешката личност. Въпросникът обхваща 25 противоположни твърдения, които се потвърждават или отхвърлят от изследваните лица с помощта на седемстепенна скала.

Разработени проблеми: Проучени са проблемите на ресоциализацията на лицата, изтърпяващи наказание „лишаване от свобода” и преди всичко на рецидивистите. Изследвана е ценностно-мотивационната структура на осъдените.

Реализация: Експерименталните изследователски данни са използвани за обобщения и изводи относно мотивационно-ценностната система на лишените от свобода и за формулирането на препоръки за насоките на работа на ресоциализиращите

органи по „разбиването” на отрицателните формирования в ориентацията на осъдените лица.

Публикация: Панев, Б., П. Колев. Сравнително изследване на ценностната система на лишените от свобода. – Затворно дело, бр. 3, 1985.

44. Икономически и социални аспекти на злоупотребата с алкохол и тютюнопушенето

Година на приключване и възложител: 1984 г., Политбюро на ЦК на БКП.

Изследователски екип: Изследването е осъществено от Информационно-социологическия център при ЦК на БКП и СКИ при ГП. *Участници от СКИ:* Байчо Панев и Васил Попов.

Разработени проблеми: Анализирани са вредите върху икономиката, здравето, културата и правомерното гражданско поведение от пианството и тютюнопушенето, с акцент върху алкохолно повлияната престъпност.

Реализация: Подготвен е изследователски доклад. Разработена е система за мерки за ограничаване на тези социални пороци и на техните вредни последици. Препоръките, заедно със съкратен вариант на доклада, са изпратени до Политбюро на ЦК на БКП (25.05.1985 г.) за инициране на по-широки мерки в национален мащаб.

Публикации: Материали от отделни участници в изследването в централния и периодичния печат.

45. Общественото мнение за наказателния закон

Година на приключване: 1984 г.

Изследователски екип: Съвместно изследване на *Института за правни науки към БАН* (Костадин Лютов – ръководител, Стефка Наумова, Адриана Бойчева, Момяна Гунева, Цветан Цветанов, Цветанка Герджикова, Любка Кискинова), *СКИ при ГП на НРБ* (Байчо Панев, Анна Славова) и *Научно-методическия съвет по затворно дело при МВР* (Здравко Трайков).

Изследователски екип: Съвместно изследване на *Института за държавата и правото при БАН* (проф. д-р Костадин Лютов – ръководител, проф. д-р Стефка Наумова, Адриана Бойчева, проф. д-р Момяна Гунева, Цветан Цветанов, Цветанка Герджикова, Любка Кискинова), *Съвета за криминологически изследвания при Главната прокуратура на НРБ* (проф. д-р Байчо Панев, Анна Славова) и *Научно-методическия съвет по затворно дело при МВР* (проф. д-р Здравко Трайков).

Методика на изследването: Проведено е представително за страната емпирично правно-социологическо и криминологично проучване върху общественото мнение за наказателния закон. В извадката са включени три групи респонденти: граждани-неюристи, юристи и лица, изтърпяващи наказание “лишаване от свобода”. Методиката на регистрацията е пряка анонимна анкета. Паралелно с това са проучени статистически данни за регистрираната и наказаната престъпност, както и мнения на гражданите от два основни региона на страната (София, Монтана) чрез публикуване на анкетната карта в местен ежедневник (по метода на достъпността). Основните въпроси в изследването се отнасят до отношението на гражданите към принципите на наказателното право, ролята на наказанието “лишаване от свобода” в процеса на противодействие срещу престъпността, както и проблеми на криминализацията и декриминализацията.

Разработени проблеми: Проучено е общественото правосъзнание и неговата активна форма – общественото мнение, относно наказателното законодателството, причините за престъпността в страната и ефективността на правните средства за

ограничаване на престъпността. Анализирани са състоянието на борбата с рецидивната престъпност, осъществявана от специализираните държавни органи, както и участието на обществеността при преодоляване на социалната девиация. Специално място е отделено на някои от новите форми на социална девиация като корупция, насилие, наркомании и др.

Реализация на резултатите от изследването: Изследователските изводи и предложения са използвани при всички изменения на наказателното законодателство (НК, НПК и Закона за изпълнение на наказанията) през периода 1985–1989 г. Проведена е международна конференция по проблемите на изследването, Варна, 1985 г.

Публикации: Общественото мнение за наказателния закон (авторски колектив: Лютов, К., Б. Панев, Здр. Трайков, М. Гунева, Ст. Наумова, Цв. Цветанов, А. Славова, А. Бойчева, Цв. Герджикова, Л. Кискинова) (под редакцията на проф. д-р К. Лютов). С., изд. БАН, 1987, 256 с.; Наумова, Ст. Ролята на общественото мнение за усъвършенстване на наказателното законодателство и практиката на неговото прилагане. – В: Актуални проблеми на борбата с престъпността (материали от научно-практическа конференция, София, 4–5 ноември 1986 г.). С., „Наука и изкуство”, 1986; Ст. Наумова. Подходи при изследване на отрицателното влияние. – В: Отрицателното влияние в местата за лишаване от свобода (сборник). С., изд. НМСЗД, 1989.

46. Присвояване на излишъци в търговския стокооборот

Година на приключване и възложител: 1984 г., МВТУ и ЦКС.

Изследователски екип: Байчо Панев (ръководител), Младен Червеняков, Македонка Рудолф, Румен Райковски.

Методика на изследването: Проучени са 209 НОХД с влязла в сила присъда за периода от 01.01.1983 г. до 31.12.1983 г. в 12 окръга на страната с 321 осъдени лица. Събрана е икономическа информация за установени излишъци в различни обекти на вътрешната търговия и общественото хранене. Проведена е анкета със 140 ревизори на материалноотговорни лица. Взети са експертни оценки от 54 специалисти и становища на 12-те окръжни дирекции за държавен и финансов контрол. Проучени са ревизионни и инвентаризационни материали, отчети, доклади.

Разработени проблеми: Проучени са разпространението на тази престъпност, тенденциите за периода 1969–1983 г., различните прийоми за набиране и присвояване на излишъци, криминогенните фактори и ефективността на контролните и правозащитните органи за ограничаването на такива посегателства.

Реализация: Подготвена е комплексна програма за реализация на изследователските резултати, включваща и възстановяване на количествената (а не само стойностна) отчетност в движението на стоково-материалните ценности с помощта на компютърни мрежи. Програмата е обсъдена и приета от Пленума на СКИ на 06.03.1985 г. и е изпратена до заинтересованите министерства и ведомства. През септември 1985 г. ръководствата на МВТУ, ЦКС, КДНК, МВР, МФ, Българската асоциация за отдых и туризъм и ГП създават организация за изпълнение на изследователските препоръки и съответна система на контрол.

Публикация: Присвояване на излишъци в търговията на дребно и в общественото хранене (авторски колектив: Панев, Б., Червеняков, Мл., Рудолф, М., Райковски, Р.). С., „Реклама”, 1985, 200 с.

47. Усъвършенстване на системата от мерки за предотвратяване на правонарушенията на непълнолетните по местоживееене

Година на приключване: 1984 г., изследването се провежда в съответствие с плана за научно сътрудничество между Всесъюзния институт за изучаване на причините и разработването на мерки за борба с престъпността – Москва и Съвета за криминологически изследвания.

Изследователски екип от българска страна: Боян Станков (ръководител), Благой Блажев и Светла Маргаритова-Вучкова от СКИ при ГП; Дора Михайлова от ЦКБППМН.

Методика на изследването: анализ на действащото законодателство; документино проучване на отчети, доклади, информации на специализираните и други органи, третиращи изследваните въпроси в цялата страна и по-подробно за Бургаски и Пернишки окръг; проучване работата на инспекторите от ДПС, председателите на кварталните ОФ-организации, МКБППМН и УКБППМН, съдебните заседатели, участващи в разглеждането на дела за непълнолетни, специалисти от ЦВРМ; анкетно проучване сред 440 лица – правонарушители на възраст 14–25 г.; анкетно проучване на 164 родители; експертни оценки от страна на участниците в системата за обществено противодействие на престъпленията и правонарушенията на непълнолетните.

Разработени проблеми: Направен е анализ на: системата за противодействие на противообществените прояви на непълнолетните по местоживееене и нейната ефективност; ранната превенция на противообществените прояви по местоживееене; ролята на семейството за предотвратяване на правонарушенията по местоживееене; организацията на свободното време на непълнолетните правонарушители по местоживееене; проблемите относно повишаването на ефективността и усъвършенстването на мерките за превенция на правонарушенията по местоживееене; значението на социалното и криминологичното планиране.

Реализация: Подготвен е научен доклад с резултатите от проведеното изследване и препоръки за усъвършенстване дейността на органите и организациите, ангажирани в превенцията на противообществените прояви на непълнолетните по местоживееене.

Публикации: статии от Боян Станков, Благой Блажев и Светла Маргаритова-Вучкова в сборник с научни трудове „Совершенствование системы мер предупреждения правонарушений несовершеннолетних по месту жительства”. М., 1985; „Борбата с противообществените прояви на непълнолетните по местоживееене” (сборник). С., изд. СКИ при ГП, 1989, 131 с.

48. Организация и ефективност на борбата с противообществените прояви на малолетните и непълнолетните във Врачански окръг

Година на приключване: 1985 г.

Изследователски екип: Светла Маргаритова-Вучкова (ръководител), Благой Блажев.

Методика на изследването: Направен е статистически анализ на състоянието, структурата и динамиката на престъпността в региона за периода 1980–1984 г. Проведени са: документино проучване; проверка на дейността на специализираните звена и структури, включени в превенцията на правонарушенията на малолетните и непълнолетните; анкетно проучване чрез два стандартизирани въпросника, попълнени от 320 малолетни и непълнолетни правонарушители от Враца (всеки трети, взет на отчет в ДПС), Бяла Слатина, Мездра, Козлодуй, Кнежа и Оряхово (всеки втори,

регистриран в ДПС); представително анкетно проучване сред членовете на МКБППМН, УКБППМН, ИДПС, членовете на секции в ЦВРМ, всички инспектори от ДПС и др.

Разработени проблеми: Направен е анализ на състоянието и структурата на престъпността и противообществените прояви на малолетните и непълнолетните с оглед очертаването на тенденциите. Изследвани са социалната среда и непосредственото обкръжение на правонарушителите и факторите, обуславящи антисоциалното им поведение. Анализирани са състоянието на възпитателно-превантивната работа.

Реализация: Изготвени са научен доклад и препоръки за усъвършенстване на системата от органи и мерки за борба с противообществените прояви на децата.

Публикация: Организация и ефективност на борбата с противообществените прояви на малолетните и непълнолетните във Врачански окръг (резултати от криминологично изследване). Враца, 1986, 77 с. и приложения.

49. Проблеми на борбата с грабежите в НРБ

Година на приключване: 1984 г.

Изследователски екип: Съвместно изследване на СКИ при ГП и Клиниката по съдебна психиатрия и съдебна психология при Университетската болница по неврология и психиатрия. *Участници от СКИ:* Юлия Митева-Янчева (ръководител) и Евгения Вачкова. *Участници от Клиниката:* д-р Петко Дончев и д-р Геновева Славкова.

Разработени проблеми: Изследването дава информация за: криминологичната характеристика на грабежите; личността на извършителите на грабежи (социално-демографска и нравствено-психичната характеристика, особености на психичната патология при тях); виктимологичната характеристика; причините и условията за извършване на грабежи; дейността на правозащитните органи и превенцията, свързана с тези престъпни деяния.

Реализация: Направени са предложения за ограничаване на явлението. Резултати от изследването са използвани в защитената от Е. Вачкова през 1990 г. дисертация на тема „Насилствената престъпност и нейната превенция”.

Публикации: *Митева-Янчева, Ю.* Обзорно резюме на изследването на грабежите – В: Обзорен бюлетин на Оперативния щаб на ДНМ-МВР, бр.1, 1986; *Вачкова, Е.* Ранната превенция – основно направление на борбата с грабежите. – Обществено възпитание, бр. 1, 1985; *Вачкова, Е.* Патология на користо-насилствените престъпници. – В: XI Дунавски симпозиум по психиатрия. Резюмета. С., 1984; *Вачкова, Е.* Насилствената престъпност като обект на криминологическо изучаване. – В: Криминологически проблеми. С., „Наука и изкуство”, 1986.

50. Половите престъпления

Година на приключване и възложител: 1985 г., изследването е проведено съгласно плана за международно сътрудничество в областта на вътрешните работи и правосъдието.

Изследователски екип: Съвместно българо-немско изследване. **Участници от българска страна:** Симеон Бочев (ръководител), Иван Григоров и Веселин Дачев от НИКК-ДНМ-МВР; Камен Аврамов и Борислав Топчийски от ВСШ-МВР; Юлия Митева-Янчева от СКИ при ГП на НРБ; д-р Петко Дончев и д-р Борис Щърбанов от Института по неврология, психиатрия и неврохирургия при Медицинската академия; Петър Корнажев, адвокат.

От немска страна участва Криминалистическият институт на МВР-ГДР с 10 изследователи.

Методика на изследването: Комплексно криминологично, психологично и криминалистическо изследване на проблемите, свързани с половите престъпления. С въпросник са проучени 282 наказателни (следствени и съдебни) дела, завършили с осъдителна присъда (с 335 осъдени и 297 пострадали лица), което представлява 15%-тна типологична извадка на сакционирания престъпления за периода 1977–1979 г. С отделни въпросници е проучено състоянието на работата по представителна група спрени предварителни производства поради неразкриване на извършителите, както и причините за това според мнението на следователи, прокурори и съдии???

Разработени проблеми: Разгледан е широк кръг въпроси, свързани с превенцията, разследването и доказването на половите престъпления и главно на изнасилванията. Направена е криминологична характеристика на престъпленията и техните извършители и отделно на групово извършените изнасилвания. Акцентирано е върху виктимологичните проблеми при престъпленията по разврата. Разработени са организационните и психологичните подходи при разследването на този вид престъпни деяния. Анализирани са възможности за прилагане на криминологични знания при изграждане на типични версии, подготовка на огледи и разпити, подпомагане на следователите и прокурорите при конкретната им аналитична и превантивна работа – изпращане на сигнални предложения и определения, провеждане на правно-пропагандни мероприятия и др.

Реализация: Предложени са насоки и мерки за подобряване на превенцията, разследването и разкриването на престъпления по разврата.

Публикации: Половите престъпления (криминалистически и криминологични проблеми) (сборник статии под редакцията на доц. Симеон Бочев). С., изд. НИКК-ДНМ, 1986, 180 с.; Митева-Янчева, Ю. Жертвите при насилствените престъпления по разврата. – В: Криминологически проблеми. С., „Наука и изкуство”, 1986.

51. Престъпленията и другите правонарушения в системата на горите и горската промишленост и борбата с тях

Година на приключване и възложител: 1986 г.; Комитет по горите при МС.

Изследователски екип: Съвместно изследване на НИКК-ДНМ-МВР и СКИ при ГП на НРБ. *Участници от НИКК:* Юлия Бояджиева (ръководител) и Августин Ганчев. Васил Попов от СКИ при ГП.

Методика на изследването: Проведено е комплексно изследване на криминологичните и оперативно-издирвателните проблеми на престъпността в системата на горите и горската промишленост. Използвани са данни от статистиката на НМ и съдебната статистика. Проучени са статистически карти за предотвратени престъпления, оперативни и наказателни дела, обзори за характерни престъпления в отрасъла. Проведени са анкети и разговори с оперативни работници от стопанска милиция, обслужващи горскостопански комбинати и горски стопанства и служители от отрасъла.

Разработени проблеми: Направена е криминологична характеристика на престъпленията и административните нарушения в системата на горското стопанство, горската промишленост, ловното и рибното стопанство, както и характеристика на извършителите на престъпления. Изследвани са различните по характер фактори за извършване на престъпления и други правонарушения. Анализирани е дейността на специализираните държавни органи за борба с престъпността в системата на горското, ловното и рибното стопанство, на органите на милицията, съдебната власт, местното

самоуправление. Проучени са състоянието и проблемите на контролната дейност и на взаимодействието на всички оторизирани органи в посочените сфери. Изследвани и анализирани са въпроси, свързани с предотвратяването, разкриването и документирването на престъпления.

Реализация: Разработени са предложения за усъвършенстване работата на стопанските служби от НМ по оперативното обслужване на обектите в горското, ловното и рибното стопанство и горската промишленост. Предложенията са обсъдени и приети на заседание на Съвета по внедряване по проблемите на оперативно-издирвателната и следствената работа при ДНМ (ноември 1987 г.). Основната част от мероприятията са залегнали в плана за 1988 г. на отдел „Селско и горско стопанство и хранително-вкусова промишленост” при управление „Стопанско”-ДНМ. Организиран е национален сбор на оперативни работници, обслужващи горскостопански комбинати, горски стопанства и дървообработващи заводи, на който са представени резултатите от изследването и са обсъдени проблемите на оперативното обслужване на отрасъла. Изнесен е доклад „Изследване на престъпността и другите правонарушения в системата на горите, дърводобивната и дървообработваща промишленост” (Ю. Бояджиева) на международна конференция по социология на правото, София, 1987. Резултати от изследването са представени на семинар на Българската асоциация по криминология (декември 1986 г.).

Публикации: Попов, В., Ю. Бояджиева. Престъпленията и другите правонарушения в системата на горите и горската промишленост и борбата с тях (изследователски доклад, 1987 г., библиотека на НИКК-МВР); Бояджиева, Ю., А. Ганчев. Предотвратяване и разкриване на престъпления в горското стопанство (методическо пособие). С., изд. НИКК-МВР, 1988, 98 с. (секретно); Бояджиева, Ю. Състояние на престъпността и проблеми на профилактичната работа в горското стопанство и горската промишленост. – Служебен бюлетин на ДНМ-МВР, бр. 5, 1987 (секретен).

52. Криминологични проблеми на хулиганството

Година на приключване: 1987 г.

Изследователски колектив: Съвместно изследване на СКИ при ГП на РБ и НИКК-МВР. *Участници от СКИ:* Юлия Митева-Янчева (ръководител), Евгения Вачкова, Петър Лалов. *Участници от НИКК-МВР:* Венета Гюрова, Виолета Кръстева.

Методика на изследването: Проведено е комплексно репрезентативно криминологично-психологично изследване на явленията в олицата, Благоевградски, Бургаски и Пловдивски окръг. Проведено е психологично изследване на 150 извършители на хулигански прояви, разпределени по равно в 3 групи: наказани по Указа за борба с дребното хулиганство, осъдени за първи път, специални рецидивисти, чрез документално проучване на затворнически досиета, програмирано интервю, личностен въпросник на Х. Айзенк, тест на БАС-Дюрки. Проведена е анкета в 6 окръга на страната с 630 представители на институциите, имащи отношение към проблема: съдии, прокурори, служители на НМ от оперативния и охранителния състав, инспектори от детски педагогически стаи, командири на доброволни отряди на трудещите се, председатели на центрове за възпитателна работа по местоживееене, съвети за профилактика по месторабота, местни комисии за БППМН, училищни комисии за БППМН и другарски съдилища. Проведено е програмирано интервю с 200 офицери и 500 сержанти, участващи в структури по охраната на обществения ред в София, Пловдив и Благоевград. Посетени са местата за изтърпяване на

административното наказание „задържане в поделенията на МВР до 15 дни” в София, Пловдив и Бургас.

Разработени проблеми: Направена е характеристика на хулиганството като негативно социално явление (същност, състояние, тенденции), както и криминологична, социално-психологична и индивидуално-психологична характеристика на хулиганите. Анализирани са детерминиращите фактори. Изследвана е социалната реакция на явлението: на пострадали лица, на органите на милицията, следствието, прокуратурата, съда и други държавни органи, както и на обществени превантивни звена.

Реализация: Разработени са конкретни мероприятия за повишаване ефективността на борбата с хулиганството по направления на дейност. Изготвена е програма за приложение на резултатите от изследването. Представен е доклад (В. Гюрова) „Някои социалнопсихични особености на извършителите на хулиганство” на международна конференция по социология на правото, София, 1987 г.

Публикация: Митева, Ю., В. Гюрова, В. Кръстева, Е. Вачкова, П. Лалов. Хулиганството – криминологически проблеми и социална реакция. С., изд. НИКК-МВР, 1988, 166 с.

53. Влиянието на алкохола върху престъпността

Година на приключване: 1987 г.

Изследователски екип: Васил Попов (ръководител), Юлия Митева-Янчева, Евгения Вачкова и Динко Кънчев.

Разработени проблеми: Изследването представлява обзорец анализ на данните и изводите от проведените криминологични изследвания на СКИ при Главна прокуратура и НИКК при МВР, третиращи влиянието на алкохола върху различните видове престъпления и престъпността като цяло.

Реализация: Приключено с научен доклад и предложения, внесени в Междуведомствения съвет за координация и методическо ръководство на превантивната дейност.

54. Състояние на законността по опазването и оползотворяването на вторичните суровини (контролно криминологично изследване и общонадзорна проверка)

Година на приключване: 1987 г.

Изследователски екип: Изследването е направено съвместно с отдел “Общ надзор” при Главната прокуратура. *Участници от СКИ:* Байчо Панев (ръководител) и Румен Райковски.

Реализация: Резултатите от изследването са разгледани от ръководствата на Главната прокуратура, Министерството на икономиката и планирането и СО “Вторични суровини” (27.01.1988 г.). Съобразно взетото от ръководството на Главната прокуратура решение са изпратени предложения до председателя на МС на НРБ и до СО “Вторични суровини”. Изследователските резултати са представени на пресконференция в НДК на 01.03.1988 г., както и на национално съвещание на СО “Вторични суровини” във Враца на 07.03.1988 г. с доклади за констатациите и инструктаж на инспекторите-контрольори. На разширен стопански съвет на СО (28.04.1988 г.) са приети мерки за превенция на престъпленията и другите правонарушения във връзка със събирането и оползотворяването на вторичните суровини в страната.

55. Подкупи и други прояви на корупция (контролно криминологично изследване)

Година на приключване: 1987 г.

Изследователски екип: Съвместно изследване на СКИ при ГП на НРБ и ГП на НРБ. *Участници от СКИ:* Байчо Панев (ръководител), Анна Славова, Младен Червенияков и Румен Райковски. *Участници от ГП:* Георги Бончев, Лукан Банков и др.

Разработени проблеми: Проучени са резултатите от прилагането на новите текстове в НК относно прояви на корупция, приети след първото изследване (вж. изследване № 36), на Постановление № 8 на Пленума на Върховния съд, както и на всички ведомствени и териториални програми за ограничаване на корупция.

Реализация: Резултатите от изследването са разгледани от Пленума на СКИ и са приети “Основни насоки за усъвършенстване комплексната програма за борба с корупцията” (13.04.1988 г.). С докладна записка от 28.04.1988 г. са предоставени на ръководството на Главната прокуратура проекто-предложения, справки и информации в изпълнение на “Основните насоки”.

Докладът, съдържащ резултатите от контролното изследване, е обсъден и приет в Междуведомствения съвет за координация и методическо ръководство на превантивната дейност (10.11.1987 г.). Констатира се засилване на превантивните мерки, рязко повишаване разкриваемостта на корупционни престъпления, по-строга наказателна политика (особено за приемащите подкуп длъжностни лица) и създаване на обществена нетърпимост към тези деяния. Приети са допълнителни мерки за подобряване на работата. Наблюдението за тяхната реализация продължава и през 1988 г.

Публикации: Изпълнение на териториалните и ведомствените програми за борба с корупцията и свързани с нея други отрицателни явления (съкратен вариант на доклада за контролното изследване) (циклостилно издание). С., изд. СКИ при ГП, 1987, 21 с.; *Панев, Б.* Корупцията и пътищата за нейното изкореняване. – В: Политическа просвета, кн. 6, 1987; *Панев, Б.* Настъпателна борба против отрицателните явления. – В: Земя и прогрес, кн. 1, 1988.

56. Изучаване опита на окръжните и районните прокуратури по наблюдението на престъпността и другите правонарушения и тяхната превенция

Година на приключване и възложител: 1988 г., ГП на НРБ.

Изследователски екип: Байчо Панев (ръководител), Анна Славова и Петър Лалов.

Методика на изследването: Проучена е документация по темата на изследването в 2 окръжни и 5 районни прокуратури за периода 1980–1988 г. Събрани са оценки и данни от съответните комитети на БКП, общински народни съвети, съдилища и други органи.

Реализация: Резултатите от проучването са обобщени в научен доклад, съдържащ и предложения за решение на Колегиума на Главната прокуратура. Докладът е внесен в Колегиума на ГП на 12.07.1988 г. заедно с 4 справки и 6 формуляри-образци.

57. Проблеми на трудовите злополуки и на крупните производствени аварии, резултат от престъпления (контролно изследване)

Година на приключване: 1990 г.

Изследователски екип: Васил Попов (ръководител), Юлия Митева-Янчева.

Разработени проблеми: Проучването има контролен характер. Направен е сравнителен анализ с резултатите от изследването, проведено през 1975–1976 г. (вж. изследване № 23). Разгледани са състоянието на трудовите злополуки и на крупните производствени аварии, резултат от престъпления, характеристиката на осъдените лица, основните групи причини, дейността на следствието, прокуратурата и съда по разследването и наказването на престъпленията, довели до трудови злополуки, тяхната превенция.

Реализация: Предложени са мерки за превенция на трудовите злополуки, свързани с нормативното регулиране на охраната на труда и общонадзорната дейност на прокуратурата.

Публикация: Попов, В., Ю. Митева. Проблеми на трудовите злополуки и на крупните производствени аварии, резултат от престъпления (резултати от криминологическо изследване). – Бюлетин на Главната Прокуратура на НРБ, кн. 2, 1991.

58. Проблеми на борбата със спекулата

Година на приключване: 1990 г.

Методика на изследването: Експресно изследване по проблемите, свързани с приетите правни мерки за защита срещу явлението и организацията на борбата с него.

Разработени проблеми: Направен е сравнителен анализ на деянията, квалифицирани като престъпления по НК и като административни нарушения по Закона за борба със спекулата. Анализирани са състоянието и тенденциите на проявите на спекула за десетгодишен период, най-разпространените форми и предмета на спекула. Направена е характеристика на извършителите на спекула. Изследван е контролът върху проявите на спекула, осъществяван по Закона за борба с нея, както и дейността на органите на милицията.

Реализация: Изготвени са доклад с резултатите от изследването и насоки за ефективно противодействие на спекулативните прояви.

Публикация: Проблеми на борбата със спекулата. – Бюлетин на Главната Прокуратура на НРБ, кн. 2, 1991.

59. Противодействие на престъпленията и правонарушенията в сферата на услугите

Година на приключване: 1990 г.

Методика на изследването: Експресно проучване.

Разработени проблеми: Проучени са нивото и структурата на престъпленията и другите правонарушения в сферата на услугите, криминогенните фактори, влиянието на новите форми на стопанисване и на приватизацията върху бъдещото развитие на явлението при прехода към пазарна икономика, състоянието на социалния контрол и дейността на специализираните органи.

Реализация: Изготвени са доклад с резултатите от изследването и насоки за противодействие на престъпленията и другите правонарушения в сферата на услугите за защита на потребителите и контрол от тяхна страна.

Публикация: Обобщени изводи и насоки за противодействие на престъпността и правонарушенията в сферата на услугите. – Бюлетин на Главната Прокуратура на НРБ, кн. 2, 1991.

60. Причини за безстопанствеността и предотвратяването ѝ в условията на икономическа реформа

Година на приключване и възложител: 1990 г., изследването е проведено по предложение на Комисията за защита на обществените интереси и правата на гражданите при Деветото народно събрание.

Изследователски екип: Съвместно изследване на СКИ при ГП на РБ и НИКК-МВР. *Участници от СКИ:* Анна Славов (ръководител), Младен Червеняков. *Участници от НИКК:* Юлия Бояджиева, Румен Кабуров.

Методика на изследването: Проучени са 100 предварителни и съдебни производства, проведени са анкети и беседи със следователи и оперативни работници.

Разработени проблеми: Проучени са състоянието, тенденциите, проявите форми и специфичните причини и условия за съществуване на явлениято в условията на икономическа реформа. Целта е да се набележат конкретни мерки за усъвършенстване на борбата срещу безстопанствеността.

Реализация: Поради качествената промяна в социално-икономическата обстановка в страната в края на 1989 г. и началото на 1990 г. изследването е преустановено с обобщаване на наличните към момента резултати.

Публикации: *Бояджиева, Ю., Р. Кабуров, А. Славова, Мл. Червеняков.* Някои проблеми на безстопанствеността и борбата с нея. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XVIII, С., 1992; *Кабуров, Р.* Методика за разследване на безстопанствеността (чл. 219 НК). С., изд. НИКК-МВР, 1992, 114 с.

61. Умишлените убийства – нови моменти в мотивацията на престъплението

Година на приключване: 1993 г.

Изследователски екип: Юлия Митева-Янчева (ръководител), Светла Маргаритова-Вучкова.

Методика на изследването: Експресно проучване. Анализирани са данни от съдебната и полицейската статистика. Проучени са НОХД по чл. 115–119 от НК (без чл. 117) и за грабеж, придружен с убийство, с влезли в сила присъди за времето от 30 юни 1991 г. до 31 март 1992 г., както и спрените и прекратените следствия по тези текстове през 1991–1992 г. на Софийска градска прокуратура. Използвани са данни от всички окръжни прокуратури за основните мотиви на умишлените убийства, следствените или наказателните дела по които не са приключили до края на 1992 г. Направен е сравнителен анализ с резултатите от проведеното комплексно криминологично изследване на умишлените убийства в България за периода 1976–1978 г. (вж. изследване № 41).

Разработени проблеми: Направена е криминологична характеристика на умишлените убийства и на техните извършители за посочения период. Центърът на проучването е поставен върху качествените характеристики, мотивите и механизма на престъпното поведение при умишленото лишаване от живот и въздействието върху тях на силно променената социална икономико-политическа реалност в страната в началото на 90-те години на XX-то столетие. Изследвани са промените в наказателната практика през този период.

Реализация: На базата на краткосрочна прогноза за развитието на явлениято са очертани насоките за предотвратяване и ограничаване на умишлените убийства в България.

Публикация: *Митева, Ю., Св. Маргаритова.* Умишлените убийства в България в периода 1991–1992 год. С., изд. БАК, 1994, 16 с.

62. Организираната престъпност в България

Изследването започва през 1991–1992 г. от Динко Кънчев. През следващите години изследователската работа продължава от Димитър Кюмюрджиев (1994 г.), Боян Станков и Петър Хаджилалов (1996 г.).

Публикация: Станков, Б. Организирана престъпност. С., „Албатрос”, 2000, 362 с. (трето преработено издание 2006 г.).

63. Престъпления и правонарушения, свързани с процеса на приватизация

Изследването започва през 1992–1993 г. с изготвянето от Димитър Кюмюрджиев и Константин Стамболов на работна програма и обзорен материал за нарушения при приватизацията в други източноевропейски страни. Проучвателната работа продължава през следващите години от Динко Кънчев (1994 г.) и Росица Слабакова-Каракачанова (1996 г.). Изследването е неприключено.

64. Отношение на непълнолетните, изтърпяващи наказание „лишаване от свобода”, към правораздаването и към поправителния дом

Година на приключване: 1992 г.

Изследователски екип: Светла Маргаритова-Вучкова (ръководител), Динко Кънчев.

Методика на изследването: експресно проучване с използването на стандартизирано интервю с 67 осъдени непълнолетни, изтърпяващи наказание „лишаване от свобода” в Поправителния дом в Бойчиновци, документно изследване на затворническите досиета и на мотивите на присъдите на тези лица.

Разработени проблеми: Направена е характеристика на престъпленията, извършени от непълнолетните, изтърпяващи наказанието „лишаване от свобода”, както и психологическа характеристика на личността им. Разгледани са: особеностите на семейното обкръжение на непълнолетните; отношението им към системата на правораздаване; мнението им за справедливостта на правосъдната система като цяло; отношението на следователите и съдиите към изясняването на мотивите и причините за извършване на конкретните престъпления; отношението на непълнолетните към другите участници в наказателния процес, включително и към техните защитници; отношението към поправителния дом и причините за негативните оценки; жизнените планове и перспективите на непълнолетните след изтърпяване на наложеното наказание.

Реализация: Подготвен е научен доклад.

Публикация: Маргаритова-Вучкова, Св., Д. Кънчев. Отношението на непълнолетните правонарушители към правораздаването и изтърпяването на наказанието. – В: Съвременно право, бр. 4, 1992.

65. Порнографията – социални, криминологични и правни проблеми

Година на приключване : 1993 г.

Изследовател: Светла Маргаритова-Вучкова.

Методика на изследването: Проведено е стандартизирано интервю с разпространители на периодични издания с еротичен характер, направен е контент-анализ на периодичните издания (вестници и списания) с такова съдържание.

Разработени проблеми: Проучена е правната регламентация на порнографията в България в исторически контекст – от първия наказателен закон до момента на изследването, както и регламентацията на порнографията в други държави. Направена е характеристика на потребителите, проявяващи интерес към такива издания, по демографските белези „пол” и „възраст” и на възгледите относно необходимостта от контрол или липсата на такъв по отношение на този тип издания.

Реализация: Подготвен е научен доклад.

Публикации: *Маргаритова-Вучкова, Св.* Уредбата на порнографията в законодателството и правната доктрина – минало, настояще и бъдеще. – Правна мисъл, бр. 4, 1993.

66. Безнадзорността при децата

Година на приключване и възложител: 1994 г.; съвместно изследване на СКИ и Централна комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни.

Изследовател от СКИ: Светла Маргаритова-Вучкова.

Методика на изследването: експертни оценки, дадени от 308 специалисти, работещи с деца – инспектори от ДПС, членове на комисии за борба срещу противообществените прояви, директори и преподаватели от ТВУ и социалнопедагогически интернати, специалисти от ДВНМН, обществени възпитатели; стандартизирано интервю и проективен рисувателен тест с 87 деца, преминали през ДВНМН – гр. София през периода февруари–юли 1993 г., както и такива, намиращи се в ТВУ и интернати (тази информация не е представителна, а служи само за очертаване кръга от проблеми и качествените характеристики на основните групи безнадзорни деца); интервю с 57 деца от всички ТВУ в страната за установяване оценката им за този тип заведения; информация от 55 инспектори от ДПС относно ситуацията с трайно безнадзорните в обслужваните от тях райони.

Разработени проблеми: Установени са: видовете безнадзорни деца въз основа на преминалите през ДВНМН за изследвания период; причините за изпадането им в това състояние; характеристиките на семейната среда; наличието и вида на противообществени прояви; реакцията на институциите; правната уредба в други държави. Очертани са основните насоки на стратегията за работа с безнадзорните деца в краткосрочен и дългосрочен план.

Реализация: Изготвен е научен доклад с препоръки до различните институции за ограничаване контингента на безнадзорни деца. Резултатите са представени на международен семинар, организиран от Съвета на Европа в Любляна, Словения, през 1994 г.

Публикации: *Маргаритова-Вучкова, Св.* Подходи и модели за работа с безнадзорните деца (резултати от емпирично проучване). С., изд. на СКИ, 1995, 28 с.; *Маргаритова-Вучкова, Св.* Времето налага по-гъвкав подход към децата. – Обществено възпитание, бр. 1, 1995.

67. Социални промени и престъпност в страните от Централна и Източна Европа

Година на приключване и възложител: 1995 г., участие на СКИ при ГП в международна изследователска програма под научното ръководство на Криминологическия изследователски център към Хумболтовия университет-Берлин по поръчка на Комисията за изследване на социалните и политическите промени в новите провинции на ФРГ.

Изследователски екип от СКИ: Боян Станков (ръководител), Юлия Митева-Янчева, Петър Хаджилалов, Надежда Дойчинова, Пейчо Пеев, Димитър Кюмюрджиев, Божидар Гумнеров.

Методика на изследването: Проведено е интервю с въпросник „face to face” за виктимизация на гражданите в столиците на бившите социалистически страни.

Реализация: Изготвен е доклад, който е представен на организаторите на изследването. Резултати от проучването са представени на семинар на БАК (октомври 1996 г.)

Публикации: Станков, Б., Б. Гумнеров, Д. Кюмюрджиев, Н. Дойчинова, П. Хаджилалов, П. Пеев, Ю. Митева. Социалните промени и престъпността в София (на английски език). – Във: *Victimization Perception after the Breakdown of State Socialism* (сборник). Berlin, Bonn, 1995&1996; Станков, Б. Престъпността в България и нейните жертви (двуезична: на български и английски език). С., „Паралакс”, 1999, 169 с.; Проблеми на виктимизацията в страни от Балканския регион (съставители: Звекич, У., Б. Станков) (двуезична: на български и английски език). С., „Паралакс”, 1998, 207 с.; Станков, Б. Международно изследване на престъпността в София (България). – В: *Международно изследване на жертвите на престъпността в страните в преход* (съставители: Хаталак, О., А. Алвази дел Фрате, У. Звекич). Рим, UNICRI, 1997 (на английски език); Звекич, У., Б. Станков. Жертвите на престъпността в Балканския регион. Rome, UNICRI, № 16; Станков, Б. Жертвите на престъпността в страните от Балканския регион. – В: *Surveying Crime: A global Perspective*. Rome, ISTAT, UNICRI, 1998.

68. Виктимогенно поведение на жертвата на изнасилване

Година на приключване: 1995 г.

Изследовател: Юлия Митева-Янчева.

Реализация: Подготвен доклад за I-ви етап на изследването.

69. Женската престъпност

Година: Темата е проучвана в периода 1980–1996 г.

Изследовател: Панчо Бешков.

Разработени проблеми: Дефинирано е понятието „женска престъпност”. Направена е криминологична характеристика на женската престъпност въз основа на данните от съдебната статистика (състояние, структура, география и тенденции за периода от 1968 г. Анализирани са причините за явлението и състоянието на борбата с него, като е акцентирано върху участието на обществеността.

Реализация: Очертани са основните насоки на борбата с женската престъпност.

Публикации: Бешков, П. Жената и престъпленията против личността. – *Правна мисъл*, бр. 2, 1981; Бешков, П. Женската престъпност и обществеността. – В: *Проблеми на превенцията на престъпленията и другите правонарушения*. С., „Наука и изкуство”, 1987; Бешков, П. *Crimina Feminaum*: състояние, структура и тенденции на женската престъпност. С., „Феня”, 1998.

70. Международно изследване на виктимизацията сред населението в България

Година на приключване и възложител: 1997 г., по инициатива на UNICRI България е включена в Програмата за Международно изследване на жертвите на престъпността.

Изследователски екип: Боян Станков (ръководител), Петър Хаджилалов, Соня Бръзицова, Пейчо Пеев, Николина Ценкова, студенти от СУ „Св. Кл. Охридски”.

Методика на изследването: Използван е въпросник за интервю „face to face” на жертвите на престъпността, разработен от UNICRI. Изследвани са 1300 домакинства на територията на София.

Реализация: Изследователски доклад с резултатите от изследването е изпратен до ръководителите на Програмата. Подготвен е и доклад, който е изпратен до Доклад с резултатите е изпратен до президента на Републиката, министър-председателя, председателя на Народното събрание, ръководители на ведомства от правозащитната система. Изследването намира широк отзвук в медиите. През м. февруари 1998 г. съвместно с UNICRI в България е проведен международен семинар на представители на балканските страни, участващи в изследването – Албания, България, Македония, Румъния и Югославия. Резултатите за виктимизацията на Балканите са представени и на международна конференция в Рим през 1998 г.

Публикации: Станков, Б. Престъпността в България и нейните жертви (Crime in Bulgaria and its Victims) (двуезична: на български и английски език). С., изд. „Паралакс”, 1999, 169 с.; Zvekic, U. B. Stankov. Victims of Crime in the Balkan Region. UNICRI, Rome (на английски и френски език); Problems of Victimization in the Countries of the Balkan Region (eds.: Zvekic, U., B. Stankov). Sofia, 1998, 207 p. (двуезична: на български и английски език). In Crime and Justice International. World-Wide News and Trends. 1999, vol. 15; Stankov, B. The International Crime Survey in Sofia (Bulgaria) 1977. In the International Crime Victim Survey in Countries in Transition (eds.: Hatalak, O., A. Alvazzi del Frate, U. Zvekic), UNICRI, Rome, 1998, publ. № 62.

71. Криминално поведение на психопатната личност

Година на приключване: 1997 г.

Изследователски екип: Юлия Митева-Янчева (ръководител), Николина Ценкова.

Реализация: Изготвен е изследователски доклад.

72. Самоубийствата в България

Година на приключване: 1998 г.

Изследователски екип: Юлия Митева-Янчева (ръководител), Пейчо Пеев, Николина Ценкова.

Реализация: Разработена е единна система за самоубийствата (съвместно с Центъра по здравна профилактика). Изготвен е доклад, представен на Световната здравна организация.

73. Престъпността, отразена в периодичния печат

Година на приключване: 1998 г.

Изследователски екип: Соня Бръзицова, Пейчо Пеев, Николина Ценкова.

Реализация: Изготвен е изследователски доклад.

74. Социални промени и криминална активност в райони с динамично развитие на престъпността

Година на приключване: 1998 г.

Изследователски екип: Боян Станков (ръководител), Пейчо Пеев, Николина Ценкова, студенти от специалност „Педагогика на девиантното поведение” във

факултет „Педагогика” на СУ „Св. Климент Охридски” и съдебни стажанти при Окръжна прокуратура-Видин.

Методика на изследването: статистически методи; въпросник за интервю *face to face*, разработен от UNICRI, за изследване виктимизацията на населението в град Видин; наблюдение; изследване на общественото мнение за престъпността; документно проучване на НОХД и предварителни производства за контрабанда.

Разработени проблеми: състояние на виктимизацията сред населението във Видинска област; реална и латентна престъпност; причини за скока на престъпността в областта.

Реализация: Изготвен е изследователски доклад.

75. Международно изследване на жертвите на престъпността – интервю сред населението

Година на приключване и възложител: 2000 г., UNICRI.

Изследователски екип: Боян Станков (национален координатор), интервюери от Vitoshka Research, контрактор Gallup Organization – Budapest, студенти. Изследването е част от Международно изследване на жертвите на престъпността, проведено от UNICRI.

Методика на изследването: използван е въпросник за интервю *face to face* на граждани, стандартен, разработен от UNICRI. Формирана е репрезентативна двустепенна случайна групов извадка. Интервюирани са 1505 души от населението при планиран обем 1700 души. База на извадката е населението на град София над 16-годишна възраст. Първото ниво се базира на списъка от изборните секции от последните парламентарни избори с предложен брой от групи (изборни секции) за извадката 100. На второ ниво на процедурата чрез случаен подбор се избира фиксиран брой хора във всяка група (изборна секция). Интервюто е извършено в периода от 21 юли до 11 август 2000 г. от екип от 64 интервюери – социолози, психолози и други специалисти, част от които са от постоянния анкетъорски състав на VR, както и студенти по специалността „Социология” от СУ „Св. Кл. Охридски”.

Разработени проблеми: Анализирани са изследователските резултати по отношение виктимизацията в дома на хората (кражби на коли, кражби от коли, умишлено повреждане на коли, кражби на мотоциклети и велосипеди, взломни кражби и опити); индивидуалната виктимизация (грабежи, джебчийски кражби, сексуални престъпления, нападение/заплаха); прояви на масова виктимизация – измама на потребител; човекът във виктимизираната среда (виктимизация и лична сигурност, престъпност, правосъзнание и отношение към наказанието); действия за ограничаване на виктимизацията (индивидуални мерки, институционална защита, роля на полицията).

Реализация: Подготвен е изследователски доклад до UNICRI. Формулирани са препоръки за нова антивиктимогенна стратегия. Медиите са запознати с резултатите от изследването.

Публикации: Станков, Б. Преходът, престъпността, жертвите на престъпността (доклад за резултатите от изследването на жертвите на престъпността сред населението и бизнесмените (конференция в хотел „Рила”, организирана от VR – ЦИД и Gallup Organization – Budapest, 12.12.2000 г., София); Станков, Б. Преходът, престъпността, жертвите на престъпността (двуезична: български и английски език). Варна, ВСУ „Черноризец Храбър”, 2001, 127 с.

76. Международно изследване на жертвите на престъпността – интервю на бизнесмени

Година на приключване и възложител: 2000 г., UNICRI.

Изследователски екип: Боян Станков (национален координатор), интервюери от Vitosha Research, контрактор Gallup Organization - Budapest. Изследването е част от Международно изследване на жертвите на престъпността, проведено от UNICRI.

Методика на изследването: използван е въпросник за интервю *face to face* на бизнесмени, стандартен, разработен от UNICRI. Проведени са 550 пълни интервюта с мениджъри и администратори на фирми, от които 532 валидни (едно интервю за всяка фирма от извадката). Извадката е направена на базата на данни на НСИ. Използвани са два критерия: вид на компанията (4 категории според броя на служителите: големи – 2,8%; средни – 2,7%; малки – 12%; микро – 82,5%) и индустриален бранш (11 категории). Интервюто на бизнесмени е осъществено от постоянни интервюери на VR в периода от 21 юли до 11 август 2000 г.

Разработени проблеми: Направен е анализ на: профила на икономическите субекти; фирмата като обект на виктимизация (престъпления, застрашаващи бизнеса в конкретния обект; насилие по месторабота; измами от служители на фирмата; измами от външни лица; заплашване/изнудване и рекет; застраховане и виктимизация; корупция в сферата на бизнеса; бизнес и престъпност.

Реализация: Подготвен е изследователски доклад до UNICRI. Формулирани са препоръки за нова антивиктимогенна стратегия. запознаване на медиите.

Публикации: Станков, Б. Преходът, престъпността, жертвите на престъпността (доклад за резултатите от изследването на жертвите на престъпността сред населението и бизнесмените (конференция в хотел „Рила”, организирана от VR – ЦИД и Gallup Organization – Budapest, 12.12.2000 г., София); Станков, Б. Преходът, престъпността, жертвите на престъпността (The Transition, Crime, Crime Victims) (двуетична: на български и английски език). Варна, изд. ВСУ „Черноризец Храбър”, 2001, 127 с.

1.3. ЗАГЛАВИЯ И АНОТАЦИИ НА ДРУГИ ЕМПИРИЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

1. Процесуална дейност на органите на предварителното следствие, прокуратурата и съда по делата срещу непълнолетни..... 42 стр.
2. Ефективност на мерките за усъвършенствуване на процесуалната дейност на органите на предварителното следствие, прокуратура и съда по делата срещу непълнолетни..... 43 стр.
3. Образуване на предварителните производства от следователите и органите на дознанието..... 43 стр.
4. Стопански риск и наказателна отговорност на стопанските дейци – анализ на прокурорско-следствената и съдебната практика..... 44 стр.
5. Проблеми на полицейското разследване..... 44 стр.

1. Процесуална дейност на органите на предварителното следствие, прокуратурата и съда по делата срещу непълнолетни

Година на приключване и възложител: 1972 г., ГП на НРБ.

Изследователски екип: Изследването е направено съвместно със сектора за непълнолетни при Главната прокуратура на НРБ. *Участници от СКИ:* Мартин Гунев (ръководител) и Боян Шевкенов; Христо Лалов от ГП.

Методика на изследването: Обхваната е дейността на специализираните в борбата с престъпността на непълнолетните следователи, прокурори и съдии в градовете София, Пловдив, Стара Загора, Сливен, Бургас, Варна, Русе и Плевен.

Разработени проблеми: Направен е анализ на всестранността, пълнотата и обективността при разследването и доказването на извършеното престъпление, при изясняването на мотивите и целите на извършване на престъплението както на предварителното, така и при съдебното следствие по дела срещу непълнолетни.

Реализация: Резултатите от изследването са представени на съвещания във всички окръзи, в които то е проведено, както и на национална конференция. Изготвено е Указание № 305 от 15.04.1974 г. на Главната прокуратура относно работата на прокуратурата с маловръстните.

Публикация: Гунев, М., Хр. Лалов, Б. Шевкенов. За дейността на специализираните в борбата с престъпността при непълнолетните следователи, прокурора и съдии по отношение всестранността, пълнотата и обективността по наказателните производства, водени срещу непълнолетните извършители на престъпления. – В: Известия на СКИ при ГП на НРБ. Том 4. С., „Наука и изкуство”, 1973.

2. Ефективност на мерките за усъвършенстване на процесуалната дейност на органите на предварителното следствие, прокуратура и съда по делата срещу непълнолетни

Година на приключване: 1979 г.

Изследователски екип: Изследването е проведено от Жанет Манасиева и Петър Лалов от СКИ при ГП на НРБ с участието на Виктор Бънев от ЦКБППМН и Христо Лалов – завеждащ отдел „Непълнолетни” при ГП на НРБ.

Методика на изследването: Изследването има контролен характер с темпорален обхват 1972–1979 г.

Разработени проблеми: Задачата на изследването е да се установи степента на внедряване и ефективността на разработените мерки в резултат на изследването от 1972–1973 г. (вж. предходното изследване). Анализирани са дейността на специализираните органи по разследването на престъпленията и наказването на виновните непълнолетни, като е обърнато внимание на приложението на новите институти, включени в НК и НПК през 1974 г.

Реализация: Изготвени са предложения за усъвършенстване дейността на специализираните правозащитни органи по делата срещу непълнолетни извършители на общественоопасни деяния. Проведени са съвещания със специализираните прокурори и следователи във всички окръжни градове, включени в териториалния му обхват. Изготвен е доклад до Пленума на СКИ.

Публикация: Лалов, Хр., Ж. Манасиева, П. Лалов, В. Бънев. Ефективност на мерките за усъвършенстване на процесуалната дейност на органите на предварителното следствие, прокуратурата и съда по делата срещу непълнолетни. С., изд. СКИ при ГП на НРБ, 1979.

3. Образуване на предварителните производства от следователите и органите на дознанието

Година на приключване и възложител: 1981 г., ГП на НРБ.

Изследователски екип: Христо Лалов – завеждащ отдел в ГП, и Жанет Манасиева от СКИ при ГП.

Разработени проблеми: Установени са типичните недостатъци, грешки и пропуски при образуването на предварителните производства. Анализирани е съществуващата нормативна уредба с оглед разкриване на несъвършенства.

Реализация: Разработени са мерки, способстващи за чувствително намаляване броя на неоснователно образувани следствия и дознания.

4. Стопански риск и наказателна отговорност на стопанските дейци – анализ на прокурорско-следствената и съдебната практика

Година на приключване: 1981 г.

Изследователски екип: Съвместно изследване на СКИ при ГП с други институции: Байчо Панев от СКИ (ръководител); Павел Банков от Върховния съд; Димитър Михайлов от ЮФ на СУ „Св. Климент Охридски“; Момяна Гунева от Института за държавата и правото при БАН.

Методика на изследването: Проучени са всички (559) решени НОХД дела и недостигнали до съд предварителни производства за периода 1976–1981 г., в които е стоял въпросът за стопански риск.

Разработени проблеми: Разработени са варианти на съответен текст за включване в Общата част на НК.

Реализация: Въз основа на подготовения научен доклад и трите съпътстващи го анализи е приет новият чл. 13а при изменението на НК от 31.03.1982 г.

Публикации: Стопански риск и наказателна отговорност на стопанските дейци (авторски колектив) (съкратен вариант на научния доклад, за служебно ползване). С. 1981, 19 с.; *Георгиев, Г. Хр.* Производствено-стопанският риск като криминологичен проблем. – В: Превенция на престъпността. С., „Наука и изкуство“, 1980.

5. Проблеми на “полицейското разследване”

Година на приключване: 1997 г.

Изследовател: Боян Станков.

Реализация: Разработено е *Методическо указание* за прилагане на Особените правила за разглеждане на дела, по които не е задължително предварителното разследване (чл.409–414 НПК), утвърдени от министъра на вътрешните работи и Главния прокурор на Република България.

1.4. АНАЛИЗИ НА ПРЕСТЪПНОСТТА В БЪЛГАРИЯ²

1. Състояние и структура на престъпността в НРБ през 1981 г. (*изг. Анна Славова*). С., изд. СКИ към ГП на НРБ, 1982.

2. Състояние и структура на престъпността в НРБ през 1982 г. (*изг. Анна Славова*). С., изд. СКИ към ГП на НРБ, 1983.

3. Състояние и структура на престъпността в НРБ през 1983 г. (*изг. Анна Славова*). С., изд. СКИ към ГП на НРБ, 1984.

4. Състояние и структура на престъпността в НРБ през 1984 г. (*изг. Анна Славова и Петър Лалов*). С., изд. СКИ към ГП на НРБ, 1985.

² Анализи на регистрираната и наказаната престъпност в България са изготвени от аналитични звена на Върховната касационна прокуратура за 2004 г., 2005 г. и 2011 г. (вж. съответните масиви от настоящия каталог).

5. Състояние и структура на престъпността в НРБ през 1981–1985 г. (изг. Анна Славова и Петър Лалов). С., изд. СКИ към ГП на НРБ, 1986.
6. Състояние и структура на престъпността в НРБ през 1986 г. (изг. Анна Славова и Петър Лалов). С., изд. СКИ към ГП на НРБ, 1987.
7. Анализ на престъпността в НРБ през 1987 г. (изг. Анна Славова и Петър Лалов). С., изд. СКИ към ГП на НРБ, 1988.
8. Анализ на престъпността в НРБ през 1988 г. (изг. Анна Славова и Петър Лалов). С., изд. СКИ към ГП на НРБ, 1988.
9. Състояние и структура на престъпността в НРБ през 1989 г. (изг. Анна Славова и Петър Лалов). С., изд. СКИ към ГП на РБ, 1990.
10. Състояние и структура на престъпността в Република България през 1990 г. (изг. Анна Славова и Петър Хаджилалов). С., изд. СКИ към ГП на РБ, 1991.
11. Състояние и структура на престъпността в Република България през 1991 г. (изг. Петър Хаджилалов). С., изд. СКИ към ГП на РБ, 1992.
12. Книга на престъпността в България (изг. Анна Славова, Боян Станков, Благой Блажев, Динко Кънчев, Димитър Кюмюрджиев, Константин Стамболов, Младен Червеняков, Петър Хаджилалов, Светла Маргаритова-Вучкова, Юлия Митева-Янчева) (под ред. на Боян Станков). С., изд. СКИ при ГП на РБ, 1992.
13. Състояние и структура на престъпността в Република България през 1992 г. (изг. Юлия Митева-Янчева и Петър Хаджилалов). С., изд. СКИ към ГП на РБ, 1993.
14. Състояние и структура на престъпността в Република България през 1993 г. (изг. Петър Хаджилалов). С., изд. СКИ към ГП на РБ, 1994.
15. Престъпността в Република България през 1994 г. (криминологически анализ на статистическите данни) (изг. Петър Хаджилалов). С., изд. СКИ при ГП на РБ, 1995.
16. Престъпността в Република България през 1995 г. (криминологически анализ на статистическите данни) (изг. Боян Станков, Петър Хаджилалов, Юлия Митева-Янчева). С., изд. СКИ към ГП на РБ, 1996.
17. Престъпността в Република България през 1996 г. (криминологически анализ на статистическите данни) (изг. Юлия Митева-Янчева, Ива Андреева, Пейчо Пеев) (под ред. на Боян Станков). С., изд. СКИ при ГП на РБ, 1996.
18. Престъпността в Република България през 1997 г. (криминологически анализ на статистическите данни) (изг. Юлия Митева-Янчева, Ива Андреева, Пейчо Пеев, Николина Ценкова) (под ред. на Боян Станков). С., изд. СКИ при ГП на РБ, 1998.
19. Анализ на регистрираната и наказаната престъпност през 1998 г. (изг. Пейчо Пеев, Николина Ценкова, Цвета Дочева) (отг. ред. Веселин Каракашев). С., изд. СКИ към ВКП на РБ, 1999.

1.5. Академични длъжности, образователно-научни и научни степени на изследователите, участвали в самостоятелни и съвместни с други организации проучвания на СКИ при ГП на НРБ/ВКП³

Изследователи от СКИ при Главната прокуратура на НРБ

- Проф. Байчо Панев, доктор по право;
- проф. Боян Станков, доктор на юридическите науки;
- Евгения Вачкова, доктор по криминология;

³ Посочени са последните академични длъжности и образователно-научни/научни степени на изследователите, а не тези към момента на провеждане на проучванията.

- Панчо Бешков, доктор по право⁴,
- Румен Райковски, доктор по криминология.
- доц. Светла Маргаритова-Вучкова, доктор по криминология.

Изследователи от други научни звена

- Августин Ганчев – научен сътрудник в НИКК-МВР;
- Адриана Бойчева – научен сътрудник в ИДП при БАН;
- д-р Атанас Шишков, доктор по медицина – научен сътрудник в НИИ по неврология и психиатрия;
- доц. д-р Борис Щърбанов, доктор по медицина – НИИ по неврология и психиатрия;
- доц. д-р Борислав Топчийски – ВСШ-МВР;
- Венета Гюрова – научен сътрудник в НИКК-МВР;
- проф. д-р Венеци Бузов – ИДП при БАН;
- Веселин Дачев – научен сътрудник в НИКК-МВР;
- проф. д-р Веселин Каракашев – НИКК-МВР, НМСЗД-МВР; ИДП-БАН, СКИ при ВКП;
- доц. д-р Виолета Кръстева – НИКК-МВР;
- проф. д-р Димитър Михайлов – ЮФ на СУ „Св. Климент Охридски“;
- проф. д-р Евгения Коцева – ЮФ на СУ „Св. Климент Охридски“;
- проф. д-р Иван Григоров – НИКК-МВР;
- проф. д-р Костадин Лютов – ИДП-БАН;
- Камен Аврамов, доктор по криминалистика – ВСШ-МВР;
- ст.н.с. д-р Кънчо Русев – НИИ по педагогика „Акад. Тодор Самодумов“;
- Любка Кискинова – научен сътрудник в ИДП при БАН;
- Любомир Попов – научен сътрудник в НИИ по педагогика „Акад. Тодор Самодумов“;
- д-р Мария Пенева, доктор по медицина – научен сътрудник в НИИ по неврология и психиатрия;
- Милена Бурова – научен сътрудник в НИИ по педагогика „Акад. Тодор Самодумов“;
- проф. д-р Момяна Гунева – ИДП при БАН;
- проф. д-р Петко Дончев, доктор на медицинските науки – Клиника по съдебна психиатрия и съдебна психология при Университетската болница по неврология и психиатрия;
- проф. д.ик.н. Петър Цанков – НИКК-МВР;
- Румен Кабуров – научен сътрудник в НИКК-МВР;
- доц. д-р Симеон Бочев – НИКК-МВР;
- проф. д-р Стефка Наумова – ИДП при БАН;
- проф. д-р Тамара Хинова – ИДП при БАН;
- Тодор Предов, доктор по криминология – научен сътрудник в НИКК-МВР;
- проф. д-р Тодор Станкушев, доктор на медицинските науки – Психиатрична болница за лечение на алкохолици и наркомани в Суходол;
- Цветан Мусташки – научен сътрудник в НИКК-ДНМ;
- Цветан Цветанов – научен сътрудник в ИДП при БАН;
- Цветанка Герджикова – научен сътрудник в ИДП при БАН;

⁴ Сътрудник на СКИ, секретар на Междуведомствения съвет за координация и методическо ръководство на превантивната дейност при ГП на НРБ.

- проф. д.ю.н. Юлия Бояджиева – НИКК-МВР.

1.6. РЪКОВОДИТЕЛИ И ТЕХНИЧЕСКИ СЪТРУДНИЦИ НА СКИ ПРИ ГП НА НРБ/ВКП НА РБ

Председатели на Съвета за криминологически изследвания при ГП на НРБ/РБ/ВКП

Съгласно Правилника за дейността на Съвета за криминологически изследвания, негови **председатели са главните прокурори** на Републиката. През годините на съществуването на Съвета това са:

- Иван Вачков (1962–1981 г.);
- проф. д-р Костадин Лютов (1981–1987 г.);
- проф. д-р Васил Мръчков (1987–1989 г.);
- Ефтим Стоименов (1989–1990 г.);
- Мартин Гунев (1990–1992 г.);
- Иван Татарчев (1992–1999 г.);
- проф. д-р Никола Филчев (1999–2006 г.).

Зам.-председатели на Съвета за криминологически изследвания

- Пенчо Спасов (1968–1973 г.);
- Георги Хр. Георгиев (1974–1986 г.);
- проф. д.ю.н. Боян Станков (1987–1999 г.);
- проф. д-р Веселин Каракашев (края на 1999 г.–февруари 2001 г.).

Отговорни секретари на Съвета за криминологически изследвания

- Димитър Фиданов (1968–1978 г.);
- проф. д.ю.н. Боян Станков (1979–1987 г.).

Технически сътрудници на Съвета за криминологически изследвания

- Генка Мирчева (1968–1987 г.);
- Калина Керезова (1988–2001 г.).

II. КРИМИНОЛОГИЧНИ И ДРУГИ ИЗСЛЕДВАНИЯ, ПРОВЕДЕНИ ОТ СЪВЕТА ЗА КРИМИНОЛОГИЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ КЪМ МИНИСТЪРА НА ПРАВОСЪДИЕТО⁵

1. Незаконната сеч и корупцията в горската администрация (съвместно изследване със социологическата агенция Analitical Creative Group) (2003 г.).
2. Методика за антикорупционен одит (изследване на корупцията в ниските и средните етажи на държавната и общинската администрация) (2004 г.).
3. Изводи от осъдителните присъди за подкупи за периода 1989–2003 г. и мерки за противодействие на корупцията (2004 г.).
4. Книга на престъпността в Република България през периода на преход (2005 г.).
5. Цената на престъпността в България (2005 г.).

⁵ В Съвета за криминологически изследвания при министъра на правосъдието са работили Пейчо Пеев (**зам.-председател** на Съвета), Георги Спасов, Боян Кайров, Наталия Граматикова, Ралица Блъскова. Изследванията са завършили с изследователски доклади и препоръки.

6. Национално представително виктимологично изследване'2006 (2006 г.).
7. Практика на съдилищата по прилагането на разпоредбите по раздел "Подкуп" от НК през годините на преход (2006 г.).
8. Сравнителноправен анализ на съответствието на българското законодателство с европейските норми за правата на пострадалите от престъпления лица (2006 г.).
9. Подготвяне на "Сборник със закони за компенсация на пострадали от престъпления в страните от Европа" (2006 г.).

Планирани, но неприключили/непроведени изследвания

1. Методика за мониторинг на отразяването на престъпността в медиите.
2. Методика за мониторинг на обезщетенията в наказателния процес.
3. Национално представително виктимологично изследване'2007.
4. Изследване и анализ на рисковите фактори с цел идентифициране на предпоставките и условията за възникването на престъпления, свързани с трафика на хора, на базата на влезлите в сила присъди по чл. 159а–159в и чл. 279–280 от НК.
5. Изследване практиките на съдилищата по конституиране и присъждане на размерите на внесени граждански искиове от пострадали от престъпления лица.
6. Стартиране на ежегодното изследване на цената на престъпността.

III. ИЗСЛЕДВАНИЯ И АНАЛИЗИ, ИЗВЪРШЕНИ ОТ СТРУКТУРНИ ЗВЕНА НА ВЪРХОВНАТА КАСАЦИОННА ПРОКУРАТУРА

Отдел "Методическо ръководство, конституционност на законите и превенция"

1. Криминологичен анализ на регистрираната и наказаната престъпност през 2004 г. в Република България (в разработката са включени резултати от документални и анкетни изследвания, извършени от колектив с ръководител проф. д-р Байчо Панев: "Структура и география на скритата престъпност"; "Разпространение на наркоманиите в страната и свързаната с тях престъпност"; "Неправомерните посегателства върху българските гори").
2. Криминологичен анализ на регистрираната и наказаната престъпност през 2005 г. в Република България.

Сектор "Криминологически изследвания" при отдел „Информация, анализ и методическо ръководство"

1. Проблеми при противодействие на престъпленията, засягащи публичните финанси – анализ на статистически данни и нормативно-аналитична оценка на ефективността на наказателното преследване на престъпления, засягащи публичните финанси (2012 г.).
2. Оценка на рецидивната престъпност в България за периода 2006–2010 г. – анализ на статистически данни (2012 г.).
3. Прилагане на ускорените процедури в наказателния процес (решаване на делото със споразумение и съкратено съдебно следствие) – проблеми, оценка на ефективността на използването им, гарантиране на правата на пострадалите лица (анализ на стати-

- стически данни и провеждане на криминологично изследване) (2012 г.).
4. Анализ на престъпността в Република България за 2011 г. (2012 г.).
 5. Престъпления, извършени от омраза (расова, национална, етническа и религиозна) (доклад от проведено криминологично изследване) (2013 г.) (сайт на БАК).

Отдел „Аналитичен”

1. Проблеми във взаимодействието и дейността на органите за противодействие и превенция на противообществените прояви на малолетните и непълнолетните (доклад от проведено криминологично изследване) (2014 г.) (сайт на БАК).
2. Състояние и противодействие на измамите по телефона (2015 г.).